

**T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
TÜRKİYE KÜLTÜR PORTALI PROJESİ**

Prof. Dr. Abdulhaluk Mehmet Çay

**Aralık 2009
ANKARA**

6.2. Kuvay-ı Milliye Dönemi (1919-1920)

Anahtar Kelimeler: Kuvay-ı Milliye Dönemi (1919-1920)

Türk yurdunun yer yer işgali karşısında toplumumuzdaki infial gittikçe şiddetlenmekte, işgal kuvvetlerine karşı mücadele çeşitli şekillerde ortaya konmakta idi. 1919-1920 yılları arasında tamamen Türk toplumunun bağrından kopan bir hareket nizamî bir ordu hareketi değildir. Türk toplumunun gönüllülerden meydana getirdiği bir milis hareketidir. Düşman kuvvetlerine karşı gerilla savaşı sürdüren millî çeteler yanında Doğu ve Batı Anadolu'da Türk Milleti'ni millî mücadeleye hazırlayan, millî mücadele ülküsü etrafında toplayan mitingler ve kongrelerin yapıldığı devredir. Kuvay-ı Milliyeciler için cephe söz konusu değildir. İşgal altında bulunan vatan topraklarının tamamı mücadele alanıdır. Parola ise bellidir: “*Ya istiklâl, ya ölüm!*”.

Kaynak (Source):

- Ağaoğlu, Samet; Demokrat Parti'nin Doğu Ve Yükseliş Sebepleri, Bir Soru, İstanbul 1972, s. 238.
- Akın, Rıdvan; TBMM Devleti (1920-1923), Birinci Meclis Döneminde Devlet Erkları Ve İdare, İstanbul 2001, s. 448.
- Akşin, Sina; İstanbul Hükümetleri Ve Millî Mücadele, C. I, Mutlakiyete Dönüş (1918-1919), İstanbul 1998, s. 634.
- Akşin, Sina; İstanbul Hükümetleri Ve Millî Mücadele, C. I, Mutlakiyete Dönüş (1918-1919), İstanbul 1998, s. 634.
- Alpkaya, Faruk; Türkiye Cumhuriyeti'nin Kuruluşu (1923-1924), İstanbul 1998, s. 432.
- Apak, Rahmi; İstiklâl Savaşında Garp Cephesi Nasıl Kuruldu, Ankara 1990, s. 230.
- Aşkun, Vehbi Cem; Sivas Kongresi, İstanbul 1963, s. 192.
- Aydın, Sıtkı; Güneybatı Anadolu'da Kuvâ-yı Millîye Hareketi, Ankara 1990, s. 434.
- Baykal, Bekir Sıtkı; Erzurum Kongresi İle İlgili Belgeler, Ankara 1969, s. VI + 64.
- Baykal, Bekir Sıtkı; Heyet-i Temsiliye Kararları, Ankara 1989, s. 84.
- Bıyıklıoğlu, Tevfik; Atatürk Anadolu'da (1919-1921), 1, İstanbul 1981, s. 216.
- Bıyıklıoğlu, Tevfik; Trakya'da Millî Mücadele, I. Cilt, Ankara 1992, s. XX + 66.
- Bıyıklıoğlu, Tevfik; Trakya'da Millî Mücadele, II. Cilt, Vesikalar, Resimler, Plân Ve Haritalar, Ankara 1992, s. XVIII+ 106 + 48 Fotoğraf + 488 Vesika + 8 Harita Ve Kroki.
- Büyük Taarruz 70.nci Yıl Armağanı, Ankara 1992, s. VI + 386.
- Çalık, Ramazanlık; Alman Basınında Millî Mücadele Ve Mustafa Kemal Paşa (1919-1923), Ankara 2004, s. 343.
- Dayı, Esin; Nazilli Kongreleri (1919), Erzurum 1998, s. 232.
- Denizli, Ali; Kore Harbi'nde Türk Tugayları, Ankara 1994, s. 232.
- Duru, Orhan; Amerikan Gizli Belgeleriyle Türkiye'nin Kurtuluş Yılları, İstanbul 2001, s. 260.
- Eroğlu, Hamza; Atatürk Ve Cumhuriyet, Ankara 1998, s. VIII + 166.
- Erol, Mine; Türkiye'de Amerika Mandası Meselesi (1919-1920), Giresun 1972, s. 164.
- Esengin, Kenan; Millî Mücadele'de İç Ayaklanmalar, İstanbul 1975, s. 252.
- Gökbilgin, M. Tayyib; Millî Mücadele Başlarken, Mondros Mütarekesinden Sivas Kongresi'ne Birinci Kitap, Ankara 1959, s. VIII + 195.
- Gökbilgin, M. Tayyib; Millî Mücadele Başlarken, Sivas Kongresi'nden Büyük Millet Meclisi'nin Açılmasına (4 Eylül 1919-23 Nisan 1920), İkinci Kitap, Ankara 1965, s. XI + 440.
- Görgülü, İsmet; On Yıllık Harbin Kadrosu, 1912-1922, Balkan-Birinci Dünya Ve İstiklâl Harbi, Ankara 1993, s. 360 + 30 Kroki.

- Güner, Zekâî; Millî Mücadele Başlarken (Basın, Siyasî Partiler, Cemiyetler), Ankara 1999, s. XII + 255.
- İğdemir, Uluğ; Heyet-i Temsiliye Tutanakları, Ankara 1989, s. 182.
- İlgürel, Mücteba; Millî Mücadele'de Balıkesir Kongreleri, İstanbul 1999, s. 354.
- İncedayı, Cevdet Kerim; İstiklâl Harbi (Garp Cephesi), Haz. Muhammet Safi, İstanbul 2007, s. 282 + 32 Kroki Harita.
- İngiliz Belgelerinde Lozan Barış Konferansı (1922-1923), C. I (3 Eylül-20 Kasım 1922), Haz. Mim Kemâl Öke, İstanbul 1982, s. (1-320).
- İngiliz Belgelerinde Lozan Barış Konferansı (1922-1923), C. II (20 Kasım 1922-22 Nisan 1923), Haz. Mim Kemâl Öke, İstanbul 1984, s. (321-688).
- Jaeschke, Gotthard; Kurtuluş Savaşı İle İlgili İngiliz Belgeleri, Çev. Cemal Köprülü, Ankara 1971, s. 316.
- Jaeschke, Gotthard; Türkiye Kronolojisi (1938-1945), Çev. Gülayşe Koçak, Ankara 1990, s. 150.
- Karabekir, Kâzım; İstiklâl Harbimiz, İstanbul 1960, s. 1172 + 44 Belge.
- Karaca, Taha Niyazi; Son Osmanlı Meclis-i Mebusan Seçimleri, Ankara 2004, s. XXVI + 366 + 8 Ek.
- Karakuş, Erdoğan; İngiliz Belgelerinde İkinci Dünya Savaşı Öncesi Türk-İngiliz İlişkileri (1938-1939), Ankara 1983, s. VIII + 216.
- Kasalak, Kadir; Millî Mücadele'de Manda Ve Himaye Meselesi, Ankara 1993, s. 200.
- Kerman, Zeynep; Belçika Temsilciliği Vesikalarına Göre Millî Mücadele, İstanbul 1982, s. 54 + 102 Belge.
- Kılıç, Mehmet; Amasya Gelengesi Ve Protokolü, Ankara 2004, s. X + 150.
- Kırzioğlu, M. Fahrettin; Bütünüyle Erzurum Kongresi, Ankara 1993, s. 232.
- Koçak, Cemil; Türkiye'de Millî Şef Dönemi (1938-1945), Dönemin İç Ve Dış Politikası Üzerine Bir Araştırma, C. 1, İstanbul 1996, s. 726.
- Koçak, Cemil; Türkiye'de Millî Şef Dönemi (1938-1945), Dönemin İç Ve Dış Politikası Üzerine Bir Araştırma, C. 1, İstanbul 1996, s. 726.
- Komintern Belgelerinde Türkiye Kurtuluş Savaşı, Der. Emre Adıgüzel, Çev. Fatma Mercan, Ankara 1985, s. 174.
- Konukçu, Enver; Alaşehir Kongresi (16-25 Ağustos 1919), Ankara 2000, s. XII + 302.
- Lewis, Bernard; The Emergence of Modern Turkey, London 1968, p. 524 + VI.
- Mazıcı, Nurşen; Celâl Bayar, Başbakanlık Dönemi (1937-1939), İstanbul 1996, s. 272.
- Mango, Andrew; Turkey, London 1968, p. 192.
- Melek, Abdurrahman; Hatay Nasıl Kurtuldu, Ankara 1991, s. VIII + 88 + 8 Ek.
- Metinsoy, Murat; İkinci Dünya Savaşı'nda Türkiye, Savaş Ve Gündelik Yaşam, İstanbul 2007, s. 472.
- Müderrişoğlu, Alptekin; Sakarya, 1, Yunan'ın Ankara'ya Yaklaştığı Günler, İstanbul 2007, s. 302.
- Müderrişoğlu, Alptekin; Sakarya, 2, Ankara Önlerindeki Uzun Savaşma, İstanbul 2007, s. 398.
- Müderrişoğlu, Alptekin; Kurtuluş Savaşı'nın Malî Kaynakları, Ankara 1974, s. 574.
- Özalp, Kâzım; Millî Mücadele (1919-1922), C. I, Ankara 1971, s. 270.
- Özalp, Kâzım; Millî Mücadele (1919-1922), C. II, Belgeler, Ankara 1989, s. 212.
- Öztürk, İbrahim Sadi; Sevr Antlaşması, Tam Metin, 433 Madde, Mondros Ve Lozan Ekleriyle, Ankara 2007, s. 374.
- Parker, M.P.-Charles Smith; Modern Turkey, London 1940, p. XII + 259.
- Sarınay, Yusuf; Türkiye'nin Batı İttifakına Yönelişi Ve NATO'ya Girişi, Ankara 1988, s. VIII + 120.

80. Yıl, Atatürk'ün Samsun'a Çıkışı Ve Kurtuluş Savaşı'nın Başlatılmasına Dair Belgeler (1919-1999), Ankara 1999, s. 408.
- Sofuoğlu, Adnan; Kuvâ-yı Millîye Döneminde Kuzeybatı Anadolu, 1919-1921, Ankara 1994, s. 468 + 16 Ek.
- Sonyel, Salâhi R.; Kurtuluş Savaşı Günlerinde İngiliz İstihbarat Servisi'nin Türkiye'deki Eylemleri, Ankara 1995, s. XVIII + 374.
- Sonyel, Salâhi R.; Gizli Belgelerle Lozan Konferansı'nın Perde Arkası, Ankara 2006, s. XIV + 256.
- Su, Kâmil; Sevr Antlaşması Ve Aydın (İzmir) Vilâyeti, Ankara 1981, s. 68.
- Şamşutdinov, A. M.; Mondros'tan Lozan'a Türkiye Ulusal Kurtuluş Savaşı Tarihi, 1918-1923, Çev. Ataol Behramoğlu, İstanbul 1999, s. 368.
- Şapolyo, E. Behnan; Kemal Atatürk Ve Millî Mücadele Tarihi, İstanbul 1958, s. 624.
- Şapolyo, E. Behnan; Kuvayı Millîye Tarihi, Gerilla, Ankara 1957, s. 224.
- Tevetoğlu, Fethi; Millî Mücadele Yıllarındaki Kuruluşlar, Ankara 1988, s. 284.
- Tevetoğlu, Fethi; Atatürk'le Samsun'a Çıkanlar, Ankara 1971, s. 300.
- Turan, Mustafa; Millî Mücadele'de İşgallerin Kabulü, Reddi Ve Siyasî Çözüm Arayışları (30 Ekim 1918-20 Ekim 1921), Afyon 1998, s. 212.
- Türk İstiklâl Harbi I, Mondros Mütarekesi Ve Tatbikatı, Ankara 1962, s. 234.
- Türkiye Cumhuriyeti 80. Yıl Kronolojisi, Ankara 2004, s. X + 698.
- Türkmen, Zekeriya; Mütareke Döneminde Ordunun Durumu Ve Yeniden Yapılanması (1918-1920), Ankara 2001, s. 386.
- Ural, Selçuk; Mondros Mütarekesi Ve Doğu Vilayetleri, İstanbul 2008, s. 425.
- Yeşil, Ahmet; Türkiye'de Çok Partili Hayata Geçiş, Ankara 1988, s. 188.

Haklar (Rights): (Telif ve kullanım hakları ile ilgili bilgiler.)		
5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca hazırlanan tüm içeriğin her türlü ortamda umuma arz yetkisi sınırsız süreyle Kültür Turizm Bakanlığına devredilmiştir. Bakanlık sonraki zamanlarda hazırlanan içerikle ilgili düzeltme, ekleme, silme veya yayından kaldırma hakkına sahiptir.		
Kaynağı Hazırlayan	Konu Editörü	Proje Yöneticisi
Prof. Dr. Abdulhaluk Mehmet ÇAY	Prof. Dr. Abdulhaluk Mehmet ÇAY	Prof. Dr. Hale KÜNÜÇEN

6.2.1. Millî Cemiyetlerin Kurulması ve Faaliyetleri

Anahtar Kelimeler: Millî Mücadele, Millî Cemiyetler.

Mondros ateşkes antlaşmasının imzalanmasından kısa bir süre sonra Türk toprakları işgal edilmeye başlamıştı. Paris Sulh Konferansı'nda ise Türk topraklarının taksimi meselesi son defa olarak gözden geçirilmiş, İzmir'in Yunanlılar'a verilmesi kabul edilmişti (30 Mart 1919). Bu arada İstanbul'da, Türk Erkân-ı Harbiye Umumiye Reisliği milliyetperver subayların Anadolu'ya herhangi bir görevle tayini hususunda yoğun bir çaba gösterirken, diğer yandan kaderiyle baş başa bırakılan Türk toplumu ise kısa bir şaşkınlık devresinden sonra fiilen mücadeleye başladı. Bu mücadele şekil yönünden üç şekilde gelişti: Cemiyetler kurarak Türk milletinin millî mücadele için yönlendirilmesi, kongreler ve mitingler tertipleyerek millî mücadele hususunda yurt sathında ve İtilâf Devletleri nezdinde Türk milletinin kararlılığının ifade edilmesi, yer yer milisler teşkil edilerek işgal kuvvetlerine fiilen mücadeleye başlanması.

Kuvay-ı Milliye hareketini meydana getiren ve yönlendiren millî cemiyetler olmuştur. Her bölgenin âdeta başının çaresine baktığı bu dönemde, o bölgenin müdafaası hususunda bu cemiyetler oldukça başarılı olmuşlardır. Belli başlı cemiyetler şunlardır:

a. Trakya-Paşaeli Müdafaa Heyet-i Osmaniyesi: 1919 Haziranından itibaren Yunan kuvvetleri Trakya'ya girmeye başlamış, henüz Edirne düşmemişti. I. Ordu Komutanı Cafer Tayyar Paşa, halkı toplayarak genel siyasî durumu anlattı ve Edirne'nin ileri gelenlerini teşvik ederek 2 Aralık 1918 tarihinde "*Trakya-Paşaeli Müdafaa Heyet-i Osmaniyesi*" adlı cemiyeti kurdu. Cemiyetin kurucuları arasında Edirneli Muhittin Bey, Ekrem Bey, Şeref Bey, Faik Kalkankıran ve Kasım Bey yer almaktaydı.

b. İzmir Müdafaa-i Hukuk-u Osmaniye Cemiyeti: Mondros Mütarekesi'nin imzalanmasından sonra İzmir'in Yunanlılar'a verileceği söylentilerinin çıkması üzerine İzmir aydınları 2 Aralık 1918'de İzmir Müdafaa-i Hukuk-u Osmaniye Cemiyeti'ni kurdular. Cemiyetin amacı, İzmir'in Türklüğü hakkında dünya kamuoyunu aydınlatmak ve barış konferansı nezdinde gerekli teşebbüslerde bulunmaktı.

c. Redd-i İlhak Cemiyeti: İzmir Müdafaa-i Hukuk-u Osmaniye Cemiyeti'nin kurulduğu sıralarda aynı maksatla "*Müdafaa-i Vatan Heyeti*" çalışmalarına başlamıştı. İzmir'in Yunanlılar tarafından işgalinden bir gün önce bu kuruluş "*Redd-i İlhak*" adını aldı.

Cemiyeti meydana getiren İzmir Türk Ocağı'na mensup gençler Bahribaba Parkı'nda bir toplantı yaparak İzmir'in müdafaasını kararlaştırdılar. Ertesi gün başlayan Yunan işgali karşısında tutunamayan teşkilât mensupları civar şehir ve kasabalara çekilerek "*Müdafaa-i Hukuk*" cemiyetinin kurulmasına kadar Batı Anadolu'da millî mücadelenin kökleşmesini sağladı. Cemiyet mensuplarından gazeteci Hasan Tahsin (Osman Nevres), 15 Mayıs günü Yunanlılar'a ilk kurşunu sıkarak millî direnişi fiilen başlattı. Yunanlılar tarafından şehit edildi.

c. Millî Kongre Cemiyeti: II. Meşrutiyet döneminde Türkçülük ülküsünü ve Türk milliyetçiliği hareketini millî eğitim vasıtasıyla yaymak için kurulmuş olan "*Millî Talim ve Terbiye Cemiyeti*" üyeleri 29 Kasım 1918'de İstanbul'da cemiyet merkezinde toplanarak "*Millî Kongre*"yi meydana getirdiler.

d. Trabzon ve Havalisi Adem-i Merkeziyet Cemiyeti: Merkezi İstanbul'da olup Prens Sabahaddin tarafından ortaya atılmış olan Adem-i Merkeziyet fikrini savunmakta idi.

e. Trabzon Muhafaza-i Hukuku Milliye Cemiyeti: Trabzon'un Osmanlı Devleti'nin ayrılmaz bir parçası olduğunu ispat etmek, millî haklarını korumak, bu haklara dokunulmamasını sağlamak için etkili teşebbüslerde bulunmak amacıyla kuruldu. Merkezi Trabzon'da idi. Cemiyet 12 Şubat 1919 tarihinde kuruldu.

f. Vilâyet-i Şarkiye Müdafaa-i Hukuku Milliye Cemiyeti: Merkezi İstanbul'da olmak üzere 4 Aralık 1918'de kuruldu. Erzurum ve Elazığ'da şubeler açan cemiyetin gayesi Doğu illerimizin Ermeniler'e verilmesini önlemektir.

g. Diğer Millî Cemiyetler ve Kuvay-ı Milliye Kuruluşları: Düşmana karşı koymak için kurulan cemiyetlerin içinde yer alan Karakol Cemiyeti de oldukça önemlidir. Bu cemiyet 19 Kasım 1919'da İstanbul'da kurulmuştur.

Ayrıca Anadolu'daki Millî Mücadele'ye silah ve mühimmat kaçırılma işinde İstanbul'da Felah Grubu ile M.M. Grubu da büyük hizmetler görmüşlerdir.

Kaynak (Source):

Ağaoğlu, Samet; Demokrat Parti'nin Doğuş Ve Yükseliş Sebepleri, Bir Soru, İstanbul 1972, s. 238.

Akın, Rıdvan; TBMM Devleti (1920-1923), Birinci Meclis Döneminde Devlet Erkleri Ve İdare, İstanbul 2001, s. 448.

Akşin, Sina; İstanbul Hükümetleri Ve Millî Mücadele, C. I, Mutlakiyete Dönüş (1918-1919), İstanbul 1998, s. 634.

Akşin, Sina; İstanbul Hükümetleri Ve Millî Mücadele, C. I, Mutlakiyete Dönüş (1918-1919), İstanbul 1998, s. 634.

Alpkaya, Faruk; Türkiye Cumhuriyeti'nin Kuruluşu (1923-1924), İstanbul 1998, s. 432.

Apak, Rahmi; İstiklâl Savaşında Garp Cephesi Nasıl Kuruldu, Ankara 1990, s. 230.

Aşkun, Vehbi Cem; Sivas Kongresi, İstanbul 1963, s. 192.

Aydın, Sıtkı; Güneybatı Anadolu'da Kuvâ-yı Millîye Hareketi, Ankara 1990, s. 434.

Baykal, Bekir Sıtkı; Erzurum Kongresi İle İlgili Belgeler, Ankara 1969, s. VI + 64.

Baykal, Bekir Sıtkı; Heyet-i Temsiliye Kararları, Ankara 1989, s. 84.

Bıyıklıoğlu, Tevfik; Atatürk Anadolu'da (1919-1921), 1, İstanbul 1981, s. 216.

Bıyıklıoğlu, Tevfik; Trakya'da Millî Mücadele, I. Cilt, Ankara 1992, s. XX + 66.

Bıyıklıoğlu, Tevfik; Trakya'da Millî Mücadele, II. Cilt, Vesikalar, Resimler, Plân Ve Haritalar, Ankara 1992, s. XVIII+ 106 + 48 Fotoğraf + 488 Vesika + 8 Harita Ve Kroki.

Büyük Taarruz 70.nci Yıl Armağanı, Ankara 1992, s. VI + 386.

Çalık, Ramazanlık; Alman Basınında Millî Mücadele Ve Mustafa Kemal Paşa (1919-1923), Ankara 2004, s. 343.

Dayı, Esin; Nazilli Kongreleri (1919), Erzurum 1998, s. 232.

Denizli, Ali; Kore Harbi'nde Türk Tugayları, Ankara 1994, s. 232.

Duru, Orhan; Amerikan Gizli Belgeleriyle Türkiye'nin Kurtuluş Yılları, İstanbul 2001, s. 260.

Eroğlu, Hamza; Atatürk Ve Cumhuriyet, Ankara 1998, s. VIII + 166.

Erol, Mine; Türkiye'de Amerika Mandası Meselesi (1919-1920), Giresun 1972, s. 164.

Esengin, Kenan; Millî Mücadele'de İç Ayaklanmalar, İstanbul 1975, s. 252.

Gökbilgin, M. Tayyib; Millî Mücadele Başlarken, Mondros Mütarekesinden Sivas Kongresi'ne Birinci Kitap, Ankara 1959, s. VIII + 195.

Gökbilgin, M. Tayyib; Millî Mücadele Başlarken, Sivas Kongresi'nden Büyük Millet Meclisi'nin Açılmasına (4 Eylül 1919-23 Nisan 1920), İkinci Kitap, Ankara 1965, s. XI + 440.

Görgülü, İsmet; On Yıllık Harbin Kadrosu, 1912-1922, Balkan-Birinci Dünya Ve İstiklâl Harbi, Ankara 1993, s. 360 + 30 Kroki.

Güner, Zekâi; Millî Mücadele Başlarken (Basın, Siyasî Partiler, Cemiyetler), Ankara 1999, s. XII + 255.

İğdemir, Uluğ; Heyet-i Temsiliye Tutanakları, Ankara 1989, s. 182.

- İlgürel, Mücteba; Millî Mücadele’de Balıkesir Kongreleri, İstanbul 1999, s. 354.
- İncedayı, Cevdet Kerim; İstiklâl Harbi (Garp Cephesi), Haz. Muhammet Safi, İstanbul 2007, s. 282 + 32 Kroki Harita.
- İngiliz Belgelerinde Lozan Barış Konferansı (1922-1923), C. I (3 Eylül-20 Kasım 1922), Haz. Mim Kemâl Öke, İstanbul 1982, s. (1-320).
- İngiliz Belgelerinde Lozan Barış Konferansı (1922-1923), C. II (20 Kasım 1922-22 Nisan 1923), Haz. Mim Kemâl Öke, İstanbul 1984, s. (321-688).
- Jaeschke, Gotthard; Kurtuluş Savaşı İle İlgili İngiliz Belgeleri, Çev. Cemal Köprülü, Ankara 1971, s. 316.
- Jaeschke, Gotthard; Türkiye Kronolojisi (1938-1945), Çev. Gülayşe Koçak, Ankara 1990, s. 150.
- Karabekir, Kâzım; İstiklâl Harbimiz, İstanbul 1960, s. 1172 + 44 Belge.
- Karaca, Taha Niyazi; Son Osmanlı Meclis-i Mebusan Seçimleri, Ankara 2004, s. XXVI + 366 + 8 Ek.
- Karakuş, Erdoğan; İngiliz Belgelerinde İkinci Dünya Savaşı Öncesi Türk-İngiliz İlişkileri (1938-1939), Ankara 1983, s. VIII + 216.
- Kasalak, Kadir; Millî Mücadele’de Manda Ve Himaye Meselesi, Ankara 1993, s. 200.
- Kerman, Zeynep; Belçika Temsilciliği Vesikalarına Göre Millî Mücadele, İstanbul 1982, s. 54 + 102 Belge.
- Kılıç, Mehmet; Amasya Gelengesi Ve Protokolü, Ankara 2004, s. X + 150.
- Kırzioğlu, M. Fahrettin; Bütünüyle Erzurum Kongresi, Ankara 1993, s. 232.
- Koçak, Cemil; Türkiye’de Millî Şef Dönemi (1938-1945), Dönemin İç Ve Dış Politikası Üzerine Bir Araştırma, C. 1, İstanbul 1996, s. 726.
- Koçak, Cemil; Türkiye’de Millî Şef Dönemi (1938-1945), Dönemin İç Ve Dış Politikası Üzerine Bir Araştırma, C. 1, İstanbul 1996, s. 726.
- Komintern Belgelerinde Türkiye Kurtuluş Savaşı, Der. Emre Adıgüzel, Çev. Fatma Mercan, Ankara 1985, s. 174.
- Konukçu, Enver; Alaşehir Kongresi (16-25 Ağustos 1919), Ankara 2000, s. XII + 302.
- Lewis, Bernard; The Emergence of Modern Turkey, London 1968, p. 524 + VI.
- Mazıcı, Nurşen; Celâl Bayar, Başbakanlık Dönemi (1937-1939), İstanbul 1996, s. 272.
- Mango, Andrew; Turkey, London 1968, p. 192.
- Melek, Abdurrahman; Hatay Nasıl Kurtuldu, Ankara 1991, s. VIII + 88 + 8 Ek.
- Metinsoy, Murat; İkinci Dünya Savaşı’nda Türkiye, Savaş Ve Gündelik Yaşam, İstanbul 2007, s. 472.
- Müderisoğlu, Alptekin; Sakarya, 1, Yunan’ın Ankara’ya Yaklaştığı Günler, İstanbul 2007, s. 302.
- Müderisoğlu, Alptekin; Sakarya, 2, Ankara Önlerindeki Uzun Savaşma, İstanbul 2007, s. 398.
- Müderisoğlu, Alptekin; Kurtuluş Savaşı’nın Malî Kaynakları, Ankara 1974, s. 574.
- Özalp, Kâzım; Millî Mücadele (1919-1922), C. I, Ankara 1971, s. 270.
- Özalp, Kâzım; Millî Mücadele (1919-1922), C. II, Belgeler, Ankara 1989, s. 212.
- Öztürk, İbrahim Sadi; Sevr Antlaşması, Tam Metin, 433 Madde, Mondros Ve Lozan Ekleriyle, Ankara 2007, s. 374.
- Parker, M.P.-Charles Smith; Modern Turkey, London 1940, p. XII + 259.
- Sarınay, Yusuf; Türkiye’nin Batı İttifakına Yönelişi Ve NATO’ya Girişi, Ankara 1988, s. VIII + 120.
80. Yıl, Atatürk’ün Samsun’a Çıkışı Ve Kurtuluş Savaşı’nın Başlatılmasına Dair Belgeler (1919-1999), Ankara 1999, s. 408.
- Sofuoğlu, Adnan; Kuvâ-yı Millîye Döneminde Kuzeybatı Anadolu, 1919-1921, Ankara 1994, s. 468 + 16 Ek.

- Sonyel, Salâhi R.; Kurtuluş Savaşı Günlerinde İngiliz İstihbarat Servisi'nin Türkiye'deki Eylemleri, Ankara 1995, s. XVIII + 374.
- Sonyel, Salâhi R.; Gizli Belgelerle Lozan Konferansı'nın Perde Arkası, Ankara 2006, s. XIV + 256.
- Su, Kâmil; Sevr Antlaşması Ve Aydın (İzmir) Vilâyeti, Ankara 1981, s. 68.
- Şamşutdinov, A. M.; Mondros'tan Lozan'a Türkiye Ulusal Kurtuluş Savaşı Tarihi, 1918-1923, Çev. Atal Behramoğlu, İstanbul 1999, s. 368.
- Şapolyo, E. Behnan; Kemal Atatürk Ve Millî Mücadele Tarihi, İstanbul 1958, s. 624.
- Şapolyo, E. Behnan; Kuvayı Milliye Tarihi, Gerilla, Ankara 1957, s. 224.
- Tevetoğlu, Fethi; Millî Mücadele Yıllarındaki Kuruluşlar, Ankara 1988, s. 284.
- Tevetoğlu, Fethi; Atatürk'le Samsun'a Çıkanlar, Ankara 1971, s. 300.
- Turan, Mustafa; Millî Mücadele'de İşgallerin Kabulü, Reddi Ve Siyasî Çözüm Arayışları (30 Ekim 1918-20 Ekim 1921), Afyon 1998, s. 212.
- Türk İstiklâl Harbi I, Mondros Mütarekesi Ve Tatbikatı, Ankara 1962, s. 234.
- Türkiye Cumhuriyeti 80. Yıl Kronolojisi, Ankara 2004, s. X + 698.
- Türkmen, Zekeriya; Mütareke Döneminde Ordunun Durumu Ve Yeniden Yapılanması (1918-1920), Ankara 2001, s. 386.
- Ural, Selçuk; Mondros Mütarekesi Ve Doğu Vilayetleri, İstanbul 2008, s. 425.
- Yeşil, Ahmet; Türkiye'de Çok Partili Hayata Geçiş, Ankara 1988, s. 188.

Haklar (Rights): (Telif ve kullanım hakları ile ilgili bilgiler.)		
5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca hazırlanan tüm içeriğin her türlü ortamda umuma arz yetkisi sınırsız süreyle Kültür Turizm Bakanlığına devredilmiştir. Bakanlık sonraki zamanlarda hazırlanan içerikle ilgili düzeltme, ekleme, silme veya yayından kaldırma hakkına sahiptir.		
Kaynağı Hazırlayan	Konu Editörü	Proje Yöneticisi
Prof. Dr. Abdulhaluk Mehmet ÇAY	Prof. Dr. Abdulhaluk Mehmet ÇAY	Prof. Dr. Hale KÜNÜÇEN

6.2.2. Kongreler

Anahtar Kelimeler: Kongreler, Amasya Genelgesi, Amasya Tamimi.

Mondros Ateşkes Antlaşması'nın imzalanmasını müteakiben 200 kişilik bir İngiliz Müfrezesi Samsun'a çıkmış, İngilizler Urfa'yı, İtalyanlar Antalya'yı işgal etmişlerdi. Paris Sulh Konferansı'nda ise son taksim projeleri görüşülmüş ve 30 Mart 1919 tarihinde İzmir'in Yunanlılar'a verilmesi prensip olarak kabul edilmişti. Karadeniz Bölgesi'nde Pontusçular çete savaşlarına başlamışlar, doğuda Ermeniler işi tam manasıyla azıtmışlardı. 12 Nisan 1919 tarihinde Kâzım Karabekir Paşa 15. Kolordu Komutanlığı'na atandı. 19 Nisan 1919 tarihinde Samsun'a çıkan Kâzım Karabekir oradan Trabzon'a geçti. Kâzım Karabekir Trabzon'da Trabzon Muhafazai Hukuku Milliyet Cemiyeti üyeleri ile görüşerek bölge hakkında genel bilgileri aldı. Kâzım Karabekir Paşa Millî Mücadele hususunda komutan olarak bölgeye her türlü yardımı vaat etti.

İstanbul'da görevsiz olarak bulunan Mustafa Kemal Paşa, Bahriye Nâzırı Avni Paşa'nın yardımı sayesinde Harbiye Nâzırı Şakir Paşa ile tanışmıştı. Şakir Paşa da Mustafa Kemal'i Sadrazam Damad Ferid Paşa'ya tanıtmıştı. Padişah da zaten kendisini tanıyordu. Daha önce fahrî yaverliğini yapmıştı. Anadolu'daki asayişsizliği düzeltebilecek komutanı bulduklarına inanan Sadrazam Damad Ferid Paşa ile Padişah Sultan Vahdeddin, Mustafa Kemal Paşa ile ayrı ayrı görüştüler. Kendisine geniş yetkilerle birlikte bir miktar da para verildi. Böylece 2 Mayıs 1919 tarihinde Mustafa Kemal Paşa 9. Ordu Komutanlığı'na (Kıtaat Müfettişliği'ne) tayin edildi. Tayinle ilgili yönetmelik ise 6 Mayıs 1919 tarihinde çıkarıldı.

14 Mayıs 1919 tarihinde Sadrazam'la yaptığı son görüşmeden sonra Mustafa Kemal yol hazırlığına başladı. Mustafa Kemal Anadolu'ya kuvvetli ve kendisinin inandığı arkadaşlarından oluşan bir kurmay heyetiyle geçmek için temaslara başladı. 15 Mayıs 1919 günü ise Türk Milleti'ni büyük üzüntüye sevk eden İzmir'in işgali olayı vukua geldi. İlk tepki Trabzon'da oldu. Daha sonra 17 Mayıs 1919 tarihinde Giresun'da İzmir'in işgalini protesto mitingi yapıldıktan sonra Padişaha ve Sadrazama telgraflar çekildi.

Mustafa Kemal Paşa ve kurmay heyeti 16 Mayıs 1919 tarihinde İsmail Hakkı Kaptan'ın süvarisi olduğu Bandırma Vapuru ile Samsun'a hareket etti.

19 Mayıs 1919 tarihinde Samsun'a gelen Mustafa Kemal Paşa ve heyeti kısa bir süre Samsun'da kaldı. 25 Mayıs'ta Havza'ya giden Mustafa Kemal Paşa 13 Haziran 1919 tarihinde Amasya'ya geçti. 19 Haziran 1919 tarihinde Ankara'daki 20. Kolordu Komutanı Ali Fuad Cebesoy Paşa ile eski Bahriye Nazırı Rauf Orbay Amasya'ya geldiler. Durumu 15. Kolordu Komutanı Kâzım Karabekir Paşa'ya bildiren Mustafa Kemal, Amasya'da çalışmalarına başladıklarını bildirdi. Bu sırada 3. Ordu Komutanı Refet Bey de Amasya'ya geldi. Varılan anlaşmayla Sivas'ta bir kongre toplanması kararlaştırıldı. Durum tekrar Kâzım Karabekir'e bildirildi. Ancak Kâzım Karabekir, Doğulu ve Trabzonlu Kuvay-ı Milliyecileriyle 10 Temmuz'da Erzurum'da bir kongrenin toplanmasına karar vermişlerdi. Bu durum karşısında 21 Haziran tarihinde yapılan son toplantıda delegelerle yapılacak olan kongrenin Erzurum Kongresi'nden sonra yapılmasına karar verildi. Bu karar 22 Haziran 1919 tarihinde yayınlandı. Amasya Genelgesi şu hususları kapsamaktadır:

1. Vatanın toprak bütünlüğü ve milletin istiklâli tehlikededir.
2. İstanbul'daki hükümet üzerine aldığı selahiyetleri hakkıyla kullanamamaktadır.
3. Milletin istiklâli, yine milletin azmi ve kararı ile kurtulacaktır.
4. Duruma çare bulmak, milletin hak isteyen sesini dünyaya duyurmak için her türlü tesir ve kontrolden uzak bir millî heyetin kurulması lâzımdır.
5. Anadolu'nun en emin yeri olan Sivas'ta bir millî kongrenin derhâl toplanması kararlaştırılmıştır.
6. Her vilayetten üçer temsilcinin derhâl yola çıkarılması gerekmektedir.

7. Her ihtimâlê karşı durumun millî bir sır olarak tutulması gereklidir.

Tamimin yayınlanmasından bir gün sonra 24 Haziran 1919 tarihinde İçişleri Bakanlığı'nın gizli şifresiyle Mustafa Kemal'in görevden alındığına dair telgraflar çekilmiş ve vereceği emirlere uyulmaması istenmişti.

Mustafa Kemal, 25 Haziran'da Amasya'dan ayrılarak 27 Haziran 1919 tarihinde Sivas'a, 2 Temmuz'da Erzincan'a, oradan da 3 Temmuz'da Erzurum'a vardı. 5 Temmuz tarihinde verdiği emirle önemli haberleşme merkezleri Türk ordusunun kontrolü altına alındı. 8 Temmuz tarihinde İstanbul Hükümeti Mustafa Kemal'in görevden alındığını bildiren bir şifreyle 3. Ordu'ya bağlı kolordulara durumu bildirdi. Mustafa Kemal Paşa ise aynı gün, yalnız ordu komutanlığından değil aynı zamanda askerlik mesleğinden de ayrıldığını bildiren bir bildiri yayımlandı.

Erzurum'a gelen Mustafa Kemal ve Rauf (Orbay) Paşaların kongreye katılmalarını sağlayabilmek için iki delege istifa ederek bu imkânı sağlamıştır. 10 Temmuz'da başlaması gereken kongre, bazı delegelerin gecikmesi sebebiyle 23 Temmuz'a ertelendi. Kongre sırasında İstanbul'dan Harbiye Nezareti'nin yeni bir emri 15. Kolordu Komutanlığı'ndan Mustafa Kemal Paşa ile Refet Bey'in tutuklanmalarını istemekteydi (30 Temmuz 1919). Kâzım Karabekir Paşa cevabında İstanbul'un bu isteğini reddetmiştir (1 Ağustos 1919).

Kaynak (Source):

Ağaoğlu, Samet; Demokrat Parti'nin Doğu Ve Yükseliş Sebepleri, Bir Soru, İstanbul 1972, s. 238.

Akın, Rıdvan; TBMM Devleti (1920-1923), Birinci Meclis Döneminde Devlet Erkları Ve İdare, İstanbul 2001, s. 448.

Akşin, Sina; İstanbul Hükümetleri Ve Millî Mücadele, C. I, Mutlakiyete Dönüş (1918-1919), İstanbul 1998, s. 634.

Akşin, Sina; İstanbul Hükümetleri Ve Millî Mücadele, C. I, Mutlakiyete Dönüş (1918-1919), İstanbul 1998, s. 634.

Alpkaya, Faruk; Türkiye Cumhuriyeti'nin Kuruluşu (1923-1924), İstanbul 1998, s. 432.

Apak, Rahmi; İstiklâl Savaşında Garp Cephesi Nasıl Kuruldu, Ankara 1990, s. 230.

Aşkun, Vehbi Cem; Sivas Kongresi, İstanbul 1963, s. 192.

Aydın, Sıtkı; Güneybatı Anadolu'da Kuvâ-yı Millîye Hareketi, Ankara 1990, s. 434.

Baykal, Bekir Sıtkı; Erzurum Kongresi İle İlgili Belgeler, Ankara 1969, s. VI + 64.

Baykal, Bekir Sıtkı; Heyet-i Temsiliye Kararları, Ankara 1989, s. 84.

Bıyıklıoğlu, Tefik; Atatürk Anadolu'da (1919-1921), 1, İstanbul 1981, s. 216.

Bıyıklıoğlu, Tefik; Trakya'da Millî Mücadele, I. Cilt, Ankara 1992, s. XX + 66.

Bıyıklıoğlu, Tefik; Trakya'da Millî Mücadele, II. Cilt, Vesikalar, Resimler, Plân Ve Haritalar, Ankara 1992, s. XVIII+ 106 + 48 Fotoğraf + 488 Vesika + 8 Harita Ve Kroki.

Büyük Taarruz 70.nci Yıl Armağanı, Ankara 1992, s. VI + 386.

Çalık, Ramazanlık; Alman Basınında Millî Mücadele Ve Mustafa Kemal Paşa (1919-1923), Ankara 2004, s. 343.

Dayı, Esin; Nazilli Kongreleri (1919), Erzurum 1998, s. 232.

Denizli, Ali; Kore Harbi'nde Türk Tugayları, Ankara 1994, s. 232.

Duru, Orhan; Amerikan Gizli Belgeleriyle Türkiye'nin Kurtuluş Yılları, İstanbul 2001, s. 260.

Eroğlu, Hamza; Atatürk Ve Cumhuriyet, Ankara 1998, s. VIII + 166.

Erol, Mine; Türkiye'de Amerika Mandası Meselesi (1919-1920), Giresun 1972, s. 164.

Esengin, Kenan; Millî Mücadele'de İç Ayaklanmalar, İstanbul 1975, s. 252.

Gökbilgin, M. Tayyib; Millî Mücadele Başlarken, Mondros Mütarekesinden Sivas Kongresi'ne Birinci Kitap, Ankara 1959, s. VIII + 195.

- Gökbilgin, M. Tayyib; Millî Mücadele Başlarken, Sivas Kongresi'nden Büyük Millet Meclisi'nin Açılmasına (4 Eylül 1919-23 Nisan 1920), İkinci Kitap, Ankara 1965, s. XI + 440.
- Görgülü, İsmet; On Yıllık Harbin Kadrosu, 1912-1922, Balkan-Birinci Dünya Ve İstiklâl Harbi, Ankara 1993, s. 360 + 30 Kroki.
- Güner, Zekâî; Millî Mücadele Başlarken (Basın, Siyasî Partiler, Cemiyetler), Ankara 1999, s. XII + 255.
- İğdemir, Uluğ; Heyet-i Temsiliye Tutanakları, Ankara 1989, s. 182.
- İlgürel, Mücteba; Millî Mücadele'de Balıkesir Kongreleri, İstanbul 1999, s. 354.
- İncedayı, Cevdet Kerim; İstiklâl Harbi (Garp Cephesi), Haz. Muhammet Safi, İstanbul 2007, s. 282 + 32 Kroki Harita.
- İngiliz Belgelerinde Lozan Barış Konferansı (1922-1923), C. I (3 Eylül-20 Kasım 1922), Haz. Mim Kemâl Öke, İstanbul 1982, s. (1-320).
- İngiliz Belgelerinde Lozan Barış Konferansı (1922-1923), C. II (20 Kasım 1922-22 Nisan 1923), Haz. Mim Kemâl Öke, İstanbul 1984, s. (321-688).
- Jaeschke, Gotthard; Kurtuluş Savaşı İle İlgili İngiliz Belgeleri, Çev. Cemal Köprülü, Ankara 1971, s. 316.
- Jaeschke, Gotthard; Türkiye Kronolojisi (1938-1945), Çev. Gülayşe Koçak, Ankara 1990, s. 150.
- Karabekir, Kâzım; İstiklâl Harbimiz, İstanbul 1960, s. 1172 + 44 Belge.
- Karaca, Taha Niyazi; Son Osmanlı Meclis-i Mebusan Seçimleri, Ankara 2004, s. XXVI + 366 + 8 Ek.
- Karakuş, Erdoğan; İngiliz Belgelerinde İkinci Dünya Savaşı Öncesi Türk-İngiliz İlişkileri (1938-1939), Ankara 1983, s. VIII + 216.
- Kasalak, Kadir; Millî Mücadele'de Manda Ve Himaye Meselesi, Ankara 1993, s. 200.
- Kerman, Zeynep; Belçika Temsilciliği Vesikalarına Göre Millî Mücadele, İstanbul 1982, s. 54 + 102 Belge.
- Kılıç, Mehmet; Amasya Gelengesi Ve Protokolü, Ankara 2004, s. X + 150.
- Kırzioğlu, M. Fahrettin; Bütünüyle Erzurum Kongresi, Ankara 1993, s. 232.
- Koçak, Cemil; Türkiye'de Millî Şef Dönemi (1938-1945), Dönemin İç Ve Dış Politikası Üzerine Bir Araştırma, C. 1, İstanbul 1996, s. 726.
- Koçak, Cemil; Türkiye'de Millî Şef Dönemi (1938-1945), Dönemin İç Ve Dış Politikası Üzerine Bir Araştırma, C. 1, İstanbul 1996, s. 726.
- Komintern Belgelerinde Türkiye Kurtuluş Savaşı, Der. Emre Adıgüzel, Çev. Fatma Mercan, Ankara 1985, s. 174.
- Konukçu, Enver; Alaşehir Kongresi (16-25 Ağustos 1919), Ankara 2000, s. XII + 302.
- Lewis, Bernard; The Emergence of Modern Turkey, London 1968, p. 524 + VI.
- Mazıcı, Nurşen; Celâl Bayar, Başbakanlık Dönemi (1937-1939), İstanbul 1996, s. 272.
- Mango, Andrew; Turkey, London 1968, p. 192.
- Melek, Abdurrahman; Hatay Nasıl Kurtuldu, Ankara 1991, s. VIII + 88 + 8 Ek.
- Metinsoy, Murat; İkinci Dünya Savaşı'nda Türkiye, Savaş Ve Gündelik Yaşam, İstanbul 2007, s. 472.
- Müderrişoğlu, Alptekin; Sakarya, 1, Yunan'ın Ankara'ya Yaklaştığı Günler, İstanbul 2007, s. 302.
- Müderrişoğlu, Alptekin; Sakarya, 2, Ankara Önlerindeki Uzun Savaşma, İstanbul 2007, s. 398.
- Müderrişoğlu, Alptekin; Kurtuluş Savaşı'nın Malî Kaynakları, Ankara 1974, s. 574.
- Özalp, Kâzım; Millî Mücadele (1919-1922), C. I, Ankara 1971, s. 270.
- Özalp, Kâzım; Millî Mücadele (1919-1922), C. II, Belgeler, Ankara 1989, s. 212.

- Öztürk, İbrahim Sadi; Sevr Antlaşması, Tam Metin, 433 Madde, Mondros Ve Lozan Ekleriyle, Ankara 2007, s. 374.
- Parker, M.P.-Charles Smith; Modern Turkey, London 1940, p. XII + 259.
- Sarınay, Yusuf; Türkiye'nin Batı İttifakına Yönelişi Ve NATO'ya Girişi, Ankara 1988, s. VIII + 120.
80. Yıl, Atatürk'ün Samsun'a Çıkışı Ve Kurtuluş Savaşı'nın Başlatılmasına Dair Belgeler (1919-1999), Ankara 1999, s. 408.
- Sofuoğlu, Adnan; Kuvâ-yı Millîye Döneminde Kuzeypatı Anadolu, 1919-1921, Ankara 1994, s. 468 + 16 Ek.
- Sonyel, Salâhi R.; Kurtuluş Savaşı Günlerinde İngiliz İstihbarat Servisi'nin Türkiye'deki Eylemleri, Ankara 1995, s. XVIII + 374.
- Sonyel, Salâhi R.; Gizli Belgelerle Lozan Konferansı'nın Perde Arkası, Ankara 2006, s. XIV + 256.
- Su, Kâmil; Sevr Antlaşması Ve Aydın (İzmir) Vilâyeti, Ankara 1981, s. 68.
- Şamşutdinov, A. M.; Mondros'tan Lozan'a Türkiye Ulusal Kurtuluş Savaşı Tarihi, 1918-1923, Çev. Ataol Behramoğlu, İstanbul 1999, s. 368.
- Şapolyo, E. Behnan; Kemal Atatürk Ve Millî Mücadele Tarihi, İstanbul 1958, s. 624.
- Şapolyo, E. Behnan; Kuvayı Millîye Tarihi, Gerilla, Ankara 1957, s. 224.
- Tevetoğlu, Fethi; Millî Mücadele Yıllarındaki Kuruluşlar, Ankara 1988, s. 284.
- Tevetoğlu, Fethi; Atatürk'le Samsun'a Çıkanlar, Ankara 1971, s. 300.
- Turan, Mustafa; Millî Mücadele'de İşgallerin Kabulü, Reddi Ve Siyasî Çözüm Arayışları (30 Ekim 1918-20 Ekim 1921), Afyon 1998, s. 212.
- Türk İstiklâl Harbi I, Mondros Mütarekesi Ve Tatbikatı, Ankara 1962, s. 234.
- Türkiye Cumhuriyeti 80. Yıl Kronolojisi, Ankara 2004, s. X + 698.
- Türkmen, Zekeriya; Mütareke Döneminde Ordunun Durumu Ve Yeniden Yapılanması (1918-1920), Ankara 2001, s. 386.
- Ural, Selçuk; Mondros Mütarekesi Ve Doğu Vilayetleri, İstanbul 2008, s. 425.
- Yeşil, Ahmet; Türkiye'de Çok Partili Hayata Geçiş, Ankara 1988, s. 188.

Kültür Portalı

Haklar (Rights): (Telif ve kullanım hakları ile ilgili bilgiler.)		
5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca hazırlanan tüm içeriğin her türlü ortamda umuma arz yetkisi sınırsız süreyle Kültür Turizm Bakanlığına devredilmiştir. Bakanlık sonraki zamanlarda hazırlanan içerikle ilgili düzeltme, ekleme, silme veya yayından kaldırma hakkına sahiptir.		
Kaynağı Hazırlayan	Konu Editörü	Proje Yöneticisi
Prof. Dr. Abdulhaluk Mehmet ÇAY	Prof. Dr. Abdulhaluk Mehmet ÇAY	Prof. Dr. Hale KÜNÜÇEN

6.2.2.1. Erzurum Kongresi (23 Temmuz-7 Ağustos 1919)

Anahtar Kelimeler: Erzurum Kongresi, Milli Mücadele.

Kongre hazırlıkları bir taraftan devam ederken Mustafa Kemal Paşa 13 Temmuz tarihinde birliklere, komutanlara bir telgraf çekerek, itilâf kuvvetlerinin emirlerinin dinlenilmemesini, her komutanın görevinde kalmasını yerlerinden ayrılmamalarını bildirdi. Nihayet Kongre 23 Temmuz tarihinde açıldı. 56 delege ile açılan Erzurum Kongresi geçici başkan Raif Efendi'nin konuşmasıyla açıldı. Mustafa Kemal Paşa, oy çokluğu ile Kongre Başkanlığı'na getirildi. Uzun görüşmelerden sonra alınan kararlar tespit edildi. Bu arada bir de Heyet-i Temsiliye seçildi. 9 kişiden oluşan bu Heyet-i Temsiliye şunlardan oluşmuştu: Mustafa Kemal Paşa, Rauf Orbay, İzzet Bey (Eski Trabzon Milletvekili), Servet Bey (Eski Trabzon Milletvekili), Hoca Raif Efendi (Eski Erzurum Milletvekili), Sadullah Efendi (Eski Bitlis Milletvekili), Bekir Sami Bey (Eski Trabzon Valisi), Ahmet Fevzi Efendi (Erzincan'da Nakşibendî Şeyhi), Hacı Musa Bey (Mutki'de aşiret reisi). Alınan Kongre kararları 7 Ağustos tarihinde yayınlandı. Erzurum Kongresi Beyânnâmesi aynen şöyledir:

1. Trabzon İli, Samsun Sancağı ile Doğu Anadolu illeri (Erzurum, Elazığ, Diyarbakır, Van, Bitlis, Sivas) ve bu bölgedeki bağımsız sancaklar, hiçbir sebep ve bahane ile birbirlerinden ve Osmanlı topluluğundan ayrılması mümkün olmayan bir bütündür. Mutlulukta ve felâkette ortaklığı kabul eder ve aynı amacı hedef edinirler. Bu bölgede yaşayan bütün Müslümanlar birbirlerine karşı fedakârlık duygusu ile doludurlar. Sosyal ve sosyal durumlarına saygılı, öz kardeşirler.

2. Osmanlı vatanının bütünlüğü ve milletin bağımsızlığının sağlanması, saltanat ve hilâfet makamlarının korunması için millî kuvvetleri yapıcı duruma getirmek ve millî iradeyi egemen kılmak esastır.

3. Her türlü işgal ve müdahale Rumluk, Ermenilik kurulması amacına yönelme sayılacağından birlikte savunma ve karşı koyma esası kabul edilmiştir. Siyasî egemenliği ve sosyal dengeyi bozacak surette, Hıristiyanlara yeni imtiyazlar verilmesi kabul edilmeyecektir.

4. Hükümetin buraları bırakmak veya buralarla ilişkisini kesmek zorunda kalması ihtimâline karşı saltanat ve hilafete bağlılığı ve millî hakları koruyucu tedbirler ve kararlar alınmıştır.

5. Vatanımızda, öteden beri birlikte yaşadığımız Müslüman olmayan kimselerin, kanunlarla pekiştirilmiş müktesep haklarına tamamıyla uyarız. Mal, can ve ırzlarının korunması, esasen dinimizin, millî geleneklerimizin ve yasalarımızın gereği olduğundan, bu esas, kongremizin genel fikri ile de sağlanmıştır.

6. İtilâf devletlerinden; Mondros Mütarekesi'nin imzalandığı 30 Ekim 1918 günündeki sınırlarımız içinde kalan ve her bölgesinde olduğu gibi, Doğu Anadolu illerinde, büyük çoğunluğu Müslüman olan, kültürel ve ekonomik üstünlüğü Müslümanlara ait olan, birbirlerinden ayrılmaları imkânsız öz kardeş, dindaş ve soydaşlarımızın oturduğu memleketlerimizin bölünmesi düşüncesinden vazgeçerek, varlığımıza ve tarihî, ırkî, dinî haklarımıza saygı gösterilmesi ve bu suretle hak ve adalete dayanan bir karar verilmesi beklenir.

7. Milletimizin insanî ve asrî amaçları yücedir. Fen, sanayi ve ekonomi bakımından ihtiyaçlı durumumuzu takdir eder. Bundan ötürü; devlet ve milletimizin iç ve dış bağımsızlığı, vatanımızın bütünlüğü saklı kalmak üzere, altıncı maddede açıklanmış olan sınırlar içinde, milliyet esaslarına uygun ve memleketimize karşı istilâ isteği olmadan herhangi bir devletin teknik, endüstriyel ve ekonomiye ait yardımlarını hoşnutlukla karşılarız. İnsanlığın esenliği ve umumun huzuru adına, böyle insanî ve adaletli kuralları kapsayan bir barışın tez elden kararlaştırılması en büyük millî arzumuzdur.

8. Milletlerin kaderlerini kendilerinin çizdiği bu tarihî çağda İstanbul Hükümeti'nin de millî irâdeye boyun eğmesi zorunludur. Çünkü millî iradeye dayanmayan hükümetlerin kendi başlarına verdikleri kararlara milletçe uyulmadığı gibi, bu kararların dışında da itibarı olmadığı ve olmayacağı şimdiye kadarki olaylar ve sonuçlarıyla ispatlanmıştır. Bundan ötürü, milletin, içinde bulunduğu korkulu durumdan ve kuşkudan kurtulma çarelerine başvurmasına hâcet kalmadan hükümetimizin hemen millî meclisi toplaması ve bu suretle milletin ve memleketin kaderi hakkında alacağı bütün kararları millî meclisin denetiminden geçirmesi zorunludur.

9. Vatanımızın karşılaştığı üzücü olaylar ve aynı amaçla millî vicdandan doğan derneklerin anlaşma ve birleşmeleri ile meydana gelen kitle bu kere “*Doğu Anadolu Müdafaa Hukuk Cemiyeti*” adında bir topluluk hâline getirilmiştir. Cemiyet her türlü partililik akımlarının dışındadır. Bütün Müslüman yurttaşlar derneğin tabii üyesidir.

10. Kongre tarafından seçilen bir Heyet-i Temsiliye kabul edilmiş ve köylerden il merkezlerine kadar olan millî kuruluşlar birleştirilmiş ve sağlaştırılmıştır.

Yayımlanan beyânnâmeden de anlaşılacağı üzere Erzurum Kongresi tam bir Millî Mücadele ve onun başlangıç noktasıdır.

Kaynak (Source):

Ağaoğlu, Samet; Demokrat Parti'nin Doğu Ve Yükseliş Sebepleri, Bir Soru, İstanbul 1972, s. 238.

Akın, Rıdvan; TBMM Devleti (1920-1923), Birinci Meclis Döneminde Devlet Erkları Ve İdare, İstanbul 2001, s. 448.

Akşin, Sina; İstanbul Hükümetleri Ve Millî Mücadele, C. I, Mutlakiyete Dönüş (1918-1919), İstanbul 1998, s. 634.

Akşin, Sina; İstanbul Hükümetleri Ve Millî Mücadele, C. I, Mutlakiyete Dönüş (1918-1919), İstanbul 1998, s. 634.

Alpkaya, Faruk; Türkiye Cumhuriyeti'nin Kuruluşu (1923-1924), İstanbul 1998, s. 432.

Apak, Rahmi; İstiklâl Savaşında Garp Cephesi Nasıl Kuruldu, Ankara 1990, s. 230.

Aşkun, Vehbi Cem; Sivas Kongresi, İstanbul 1963, s. 192.

Aydın, Sıtkı; Güneybatı Anadolu'da Kuvâ-yı Millîye Hareketi, Ankara 1990, s. 434.

Baykal, Bekir Sıtkı; Erzurum Kongresi İle İlgili Belgeler, Ankara 1969, s. VI + 64.

Baykal, Bekir Sıtkı; Heyet-i Temsiliye Kararları, Ankara 1989, s. 84.

Bıyıklıoğlu, Tevfik; Atatürk Anadolu'da (1919-1921), 1, İstanbul 1981, s. 216.

Bıyıklıoğlu, Tevfik; Trakya'da Millî Mücadele, I. Cilt, Ankara 1992, s. XX + 66.

Bıyıklıoğlu, Tevfik; Trakya'da Millî Mücadele, II. Cilt, Vesikalar, Resimler, Plân Ve Haritalar, Ankara 1992, s. XVIII+ 106 + 48 Fotoğraf + 488 Vesika + 8 Harita Ve Kroki.

Büyük Taarruz 70.nci Yıl Armağanı, Ankara 1992, s. VI + 386.

Çalık, Ramazanlık; Alman Basınında Millî Mücadele Ve Mustafa Kemal Paşa (1919-1923), Ankara 2004, s. 343.

Dayı, Esin; Nazilli Kongreleri (1919), Erzurum 1998, s. 232.

Denizli, Ali; Kore Harbi'nde Türk Tugayları, Ankara 1994, s. 232.

Duru, Orhan; Amerikan Gizli Belgeleriyle Türkiye'nin Kurtuluş Yılları, İstanbul 2001, s. 260.

Eroğlu, Hamza; Atatürk Ve Cumhuriyet, Ankara 1998, s. VIII + 166.

Erol, Mine; Türkiye'de Amerika Mandası Meselesi (1919-1920), Giresun 1972, s. 164.

Esengin, Kenan; Millî Mücadele'de İç Ayaklanmalar, İstanbul 1975, s. 252.

Gökbilgin, M. Tayyib; Millî Mücadele Başlarken, Mondros Mütarekesinden Sivas Kongresi'ne Birinci Kitap, Ankara 1959, s. VIII + 195.

- Gökbilgin, M. Tayyib; Millî Mücadele Başlarken, Sivas Kongresi'nden Büyük Millet Meclisi'nin Açılmasına (4 Eylül 1919-23 Nisan 1920), İkinci Kitap, Ankara 1965, s. XI + 440.
- Görgülü, İsmet; On Yıllık Harbin Kadrosu, 1912-1922, Balkan-Birinci Dünya Ve İstiklâl Harbi, Ankara 1993, s. 360 + 30 Kroki.
- Güner, Zekâî; Millî Mücadele Başlarken (Basın, Siyasî Partiler, Cemiyetler), Ankara 1999, s. XII + 255.
- İğdemir, Uluğ; Heyet-i Temsiliye Tutanakları, Ankara 1989, s. 182.
- İlgürel, Mücteba; Millî Mücadele'de Balıkesir Kongreleri, İstanbul 1999, s. 354.
- İncedayı, Cevdet Kerim; İstiklâl Harbi (Garp Cephesi), Haz. Muhammet Safi, İstanbul 2007, s. 282 + 32 Kroki Harita.
- İngiliz Belgelerinde Lozan Barış Konferansı (1922-1923), C. I (3 Eylül-20 Kasım 1922), Haz. Mim Kemâl Öke, İstanbul 1982, s. (1-320).
- İngiliz Belgelerinde Lozan Barış Konferansı (1922-1923), C. II (20 Kasım 1922-22 Nisan 1923), Haz. Mim Kemâl Öke, İstanbul 1984, s. (321-688).
- Jaeschke, Gotthard; Kurtuluş Savaşı İle İlgili İngiliz Belgeleri, Çev. Cemal Köprülü, Ankara 1971, s. 316.
- Jaeschke, Gotthard; Türkiye Kronolojisi (1938-1945), Çev. Gülayşe Koçak, Ankara 1990, s. 150.
- Karabekir, Kâzım; İstiklâl Harbimiz, İstanbul 1960, s. 1172 + 44 Belge.
- Karaca, Taha Niyazi; Son Osmanlı Meclis-i Mebusan Seçimleri, Ankara 2004, s. XXVI + 366 + 8 Ek.
- Karakuş, Erdoğan; İngiliz Belgelerinde İkinci Dünya Savaşı Öncesi Türk-İngiliz İlişkileri (1938-1939), Ankara 1983, s. VIII + 216.
- Kasalak, Kadir; Millî Mücadele'de Manda Ve Himaye Meselesi, Ankara 1993, s. 200.
- Kerman, Zeynep; Belçika Temsilciliği Vesikalarına Göre Millî Mücadele, İstanbul 1982, s. 54 + 102 Belge.
- Kılıç, Mehmet; Amasya Gelengesi Ve Protokolü, Ankara 2004, s. X + 150.
- Kırzioğlu, M. Fahrettin; Bütünüyle Erzurum Kongresi, Ankara 1993, s. 232.
- Koçak, Cemil; Türkiye'de Millî Şef Dönemi (1938-1945), Dönemin İç Ve Dış Politikası Üzerine Bir Araştırma, C. 1, İstanbul 1996, s. 726.
- Koçak, Cemil; Türkiye'de Millî Şef Dönemi (1938-1945), Dönemin İç Ve Dış Politikası Üzerine Bir Araştırma, C. 1, İstanbul 1996, s. 726.
- Komintern Belgelerinde Türkiye Kurtuluş Savaşı, Der. Emre Adıgüzel, Çev. Fatma Mercan, Ankara 1985, s. 174.
- Konukçu, Enver; Alaşehir Kongresi (16-25 Ağustos 1919), Ankara 2000, s. XII + 302.
- Lewis, Bernard; The Emergence of Modern Turkey, London 1968, p. 524 + VI.
- Mazıcı, Nurşen; Celâl Bayar, Başbakanlık Dönemi (1937-1939), İstanbul 1996, s. 272.
- Mango, Andrew; Turkey, London 1968, p. 192.
- Melek, Abdurrahman; Hatay Nasıl Kurtuldu, Ankara 1991, s. VIII + 88 + 8 Ek.
- Metinsoy, Murat; İkinci Dünya Savaşı'nda Türkiye, Savaş Ve Gündelik Yaşam, İstanbul 2007, s. 472.
- Müderrişoğlu, Alptekin; Sakarya, 1, Yunan'ın Ankara'ya Yaklaştığı Günler, İstanbul 2007, s. 302.
- Müderrişoğlu, Alptekin; Sakarya, 2, Ankara Önlerindeki Uzun Savaşma, İstanbul 2007, s. 398.
- Müderrişoğlu, Alptekin; Kurtuluş Savaşı'nın Malî Kaynakları, Ankara 1974, s. 574.
- Özalp, Kâzım; Millî Mücadele (1919-1922), C. I, Ankara 1971, s. 270.
- Özalp, Kâzım; Millî Mücadele (1919-1922), C. II, Belgeler, Ankara 1989, s. 212.

- Öztürk, İbrahim Sadi; Sevr Antlaşması, Tam Metin, 433 Madde, Mondros Ve Lozan Ekleriyle, Ankara 2007, s. 374.
- Parker, M.P.-Charles Smith; Modern Turkey, London 1940, p. XII + 259.
- Sarınay, Yusuf; Türkiye'nin Batı İttifakına Yönelişi Ve NATO'ya Girişi, Ankara 1988, s. VIII + 120.
80. Yıl, Atatürk'ün Samsun'a Çıkışı Ve Kurtuluş Savaşı'nın Başlatılmasına Dair Belgeler (1919-1999), Ankara 1999, s. 408.
- Sofuoğlu, Adnan; Kuvâ-yı Millîye Döneminde Kuzeypatı Anadolu, 1919-1921, Ankara 1994, s. 468 + 16 Ek.
- Sonyel, Salâhi R.; Kurtuluş Savaşı Günlerinde İngiliz İstihbarat Servisi'nin Türkiye'deki Eylemleri, Ankara 1995, s. XVIII + 374.
- Sonyel, Salâhi R.; Gizli Belgelerle Lozan Konferansı'nın Perde Arkası, Ankara 2006, s. XIV + 256.
- Su, Kâmil; Sevr Antlaşması Ve Aydın (İzmir) Vilâyeti, Ankara 1981, s. 68.
- Şamşutdinov, A. M.; Mondros'tan Lozan'a Türkiye Ulusal Kurtuluş Savaşı Tarihi, 1918-1923, Çev. Ataol Behramoğlu, İstanbul 1999, s. 368.
- Şapolyo, E. Behnan; Kemal Atatürk Ve Millî Mücadele Tarihi, İstanbul 1958, s. 624.
- Şapolyo, E. Behnan; Kuvayı Millîye Tarihi, Gerilla, Ankara 1957, s. 224.
- Tevetoğlu, Fethi; Millî Mücadele Yıllarındaki Kuruluşlar, Ankara 1988, s. 284.
- Tevetoğlu, Fethi; Atatürk'le Samsun'a Çıkanlar, Ankara 1971, s. 300.
- Turan, Mustafa; Millî Mücadele'de İşgallerin Kabulü, Reddi Ve Siyasî Çözüm Arayışları (30 Ekim 1918-20 Ekim 1921), Afyon 1998, s. 212.
- Türk İstiklâl Harbi I, Mondros Mütarekesi Ve Tatbikatı, Ankara 1962, s. 234.
- Türkiye Cumhuriyeti 80. Yıl Kronolojisi, Ankara 2004, s. X + 698.
- Türkmen, Zekeriya; Mütareke Döneminde Ordunun Durumu Ve Yeniden Yapılanması (1918-1920), Ankara 2001, s. 386.
- Ural, Selçuk; Mondros Mütarekesi Ve Doğu Vilayetleri, İstanbul 2008, s. 425.
- Yeşil, Ahmet; Türkiye'de Çok Partili Hayata Geçiş, Ankara 1988, s. 188.

Kültür Portalı

Haklar (Rights): (Telif ve kullanım hakları ile ilgili bilgiler.)		
5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca hazırlanan tüm içeriğin her türlü ortamda umuma arz yetkisi sınırsız süreyle Kültür Turizm Bakanlığına devredilmiştir. Bakanlık sonraki zamanlarda hazırlanan içerikle ilgili düzeltme, ekleme, silme veya yayından kaldırma hakkına sahiptir.		
Kaynağı Hazırlayan	Konu Editörü	Proje Yöneticisi
Prof. Dr. Abdulhaluk Mehmet ÇAY	Prof. Dr. Abdulhaluk Mehmet ÇAY	Prof. Dr. Hale KÜNÜÇEN

6.2.2.2. Sivas Kongresi (4-12 Eylül 1919)

Anahtar Kelimeler: Sivas Kongresi, Heyet-i Temsiliye.

İstanbul hükümeti bütün gücüyle Sivas Kongresi'nin yapılmamasına çalışıyordu. Bu arada İtilâf Devletleri de bu amaçla çaba sarf etmekteydi. Bölgede bulunan Fransız subayları “*Kongrenin yapılması hâlinde işgale uğrayacaklarını*” Sivas valisi Reşit Paşa'ya tehdit yolu ile bildirmişlerdi. Fransız binbaşı Brüno ise İtilâf kuvvetleri aleyhine bir karar çıkmazsa Kongreye müdahale edilmeyeceğini bildiriyordu. Bu sebeple Sivas valisi kongrenin ertelenmesini Mustafa Kemal Paşa'dan istemişse de Mustafa Kemal Paşa valinin tereddütünü gidermeyi başardı. 29 Ağustos 1919 tarihinde Mustafa Kemal Paşa Erzurum'dan ayrıldı. 2 Eylül 1919 tarihinde Sivas'a gelen Mustafa Kemal Paşa hemen çalışmalara başlamıştı. 4 Eylül günü çalışmalara başlayan kongreyi Mustafa Kemal Paşa açtı. Uzun bir konuşma yaparak memleketin genel durumu hakkında delegelere bilgi verdi. Sivas Kongresi, Erzurum Kongresi'nde temeli atılan Millî Mücadele kararının bütün millete, memlekete mal edilmesi amacıyla yapılıyordu. Delege sayısı 38'dir. Başkanlık seçimine gidildiğinde Mustafa Kemal Paşa oy çokluğuyla başkan seçildi. Sivas Kongresi'nde alınan kararlar ise şunlardı:

1. Osmanlı Devleti ile İtilâf Devletleri arasında yapılmış olan Mondros Mütarekesi'nin imzalandığı 20 Ekim 1918 günündeki sınır içinde kalan ve her bölgesi Müslüman çoğunluğu ile dolu bulunan Osmanlı Ülkesi'nin bölgeleri birbirinden ve Osmanlı topluluğundan ayrılmaz, bölünmez bir bütündür. Bu bölgelerde yaşayan bütün Müslümanlar birbirlerine karşılıklı saygı ve fedakârlık duygularıyla doludurlar. Sosyal hakları ile bölgesel kurallarına saygılı öz kardeşirler.
2. Osmanlı topluluğunun bütünlüğünün ve millî bağımsızlığının sağlanması, hilâfet ve saltanat makamlarının korunması için millî kuvvetleri yapıcı duruma getirmek ve millî iradeyi egemen kılmak esastır.
3. Osmanlı ülkesinin herhangi bir parçasının işgaline veya herhangi bir müdahaleye ve özellikle vatanımız için bağımsız Rumluk veya Ermenilik kurulması amacına yöneltilmiş hareketlere karşı (Aydın, Manisa, Balıkesir cephelerindeki millî mücadele çabalarında olduğu gibi) birlikte savunma ve karşı koyma esas olarak kabul edilmiştir.
4. Öteden beri aynı vatan içinde birlikte yaşadığımız Müslüman olmayan kimselerin her türlü vatandaşlık hakları saklı kalacağından, bunlara, siyasî egemenliğimizi ve sosyal düzenimizi bozacak yeni imtiyazlar verilmesi kabul edilmeyecektir.
5. Osmanlı Hükümeti, bir dış baskı karşısında, ülkemizin herhangi bir parçasını bırakmak veya onunla ilgilenmemek zorunda kalırsa Hilâfet ve Saltanat makamları ile yurdun ve milletin korunmasını ve bütünlüğünü sağlayacak her türlü tedbirler ve kararlar alınmıştır.
6. İtilâf Devletleri'nden; Mondros Mütarekesi'nin imzalandığı 30 Ekim 1918 günündeki sınırimız içinde kalan, Müslüman çoğunluğunun oturduğu, kültür ve uygarlık üstünlüğü Müslümanlara ait ülkemizin millî bütünlüğünün bölünmesi düşüncesinden tamamen vazgeçilerek bu topraklar üzerindeki tarihî, coğrafi, sosyal ve dinî haklarımıza saygı gösteren, buna aykırı davranışları ortadan kaldıran haklı ve adâletli bir karara varmalarını bekleriz.
7. Milletimiz insanî ve modern gayeleri yüceltir, teknik ve ekonomik durum ve ihtiyaçlarımızı takdir eder. Bundan ötürü devlet ve milletimizin iç ve dış bağımsızlığı ve vatanımızın bütünlüğü saklı kalma şartıyla, altıncı maddede belirtilen sınırlarımız içinde milliyet esaslarına saygılı ve ülkemizi ele geçirmek isteği olmayan herhangi bir devletin teknik, endüstriyel ve ekonomik yardımlarını hoşnutlukla karşılarız. Adaletli ve insanî kuralları kapsayan bir barışın tez elden kararlaştırılması da insanlığın selâmeti ve umumun huzuru adına, özellikle, millî emellerimizdendir.
8. Milletlerin kendi kaderlerini kendilerinin çizdiği bu çağda hükümetimizin de millî iradeye uyması zorunludur. Çünkü; millî iradeye dayanmayan hükümetlerin kişisel ve keyfi

kararlarına milletçe uyulmadığı gibi, bu kararlara dışta da itibar edilmediği ve edilmeyeceği bugüne kadar ki olaylar ve sonuçları ile belli olmuştur. Bundan ötürü milletin, kendiliğinden, içinde bulunduğu kuşku ve güvensizlikten kurtulma çarelerine başvurmasını beklemeden, hemen Millî Meclisin toplantıya çağırılması ve böylece millet ve memleketin mukadderatı hakkında alınacak kararların millî meclisin denetimine sunulması zorunludur.

9. Vatanımızın ve milletimizin uğradığı zulüm ve katlandığı acılara ve tamamen aynı amaçla millî vicdandan doğan vatanî ve millî derneklerin birleşmesinden meydana gelen topluluk bu kere (Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti) olarak adlandırılmıştır. Bu cemiyet her türlü partililik akımlarından ve ferdî tutkularından arınmıştır. Bütün Müslüman yurttaşlarımız bu cemiyetin doğal üyeleridirler.

10. Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin 4 Eylül 1919 gününde Sivas'ta toplanan genel kongresince kutsal amacı izleyerek genel kuruluşları yönetmek için bir Heyet-i Temsiliye seçilmiş ve köylerden il merkezlerine kadar bütün millî kuruluşlar birleştirilip kuvvetlendirilmiştir.

Kaynak (Source):

Ağaoğlu, Samet; Demokrat Parti'nin Doğuş Ve Yükseliş Sebepleri, Bir Soru, İstanbul 1972, s. 238.

Akın, Rıdvan; TBMM Devleti (1920-1923), Birinci Meclis Döneminde Devlet Erkları Ve İdare, İstanbul 2001, s. 448.

Akşin, Sina; İstanbul Hükümetleri Ve Millî Mücadele, C. I, Mutlakiyete Dönüş (1918-1919), İstanbul 1998, s. 634.

Akşin, Sina; İstanbul Hükümetleri Ve Millî Mücadele, C. I, Mutlakiyete Dönüş (1918-1919), İstanbul 1998, s. 634.

Alpkaya, Faruk; Türkiye Cumhuriyeti'nin Kuruluşu (1923-1924), İstanbul 1998, s. 432.

Apak, Rahmi; İstiklâl Savaşında Garp Cephesi Nasıl Kuruldu, Ankara 1990, s. 230.

Aşkun, Vehbi Cem; Sivas Kongresi, İstanbul 1963, s. 192.

Aydın, Sıtkı; Güneybatı Anadolu'da Kuvâ-yı Millîye Hareketi, Ankara 1990, s. 434.

Baykal, Bekir Sıtkı; Erzurum Kongresi İle İlgili Belgeler, Ankara 1969, s. VI + 64.

Baykal, Bekir Sıtkı; Heyet-i Temsiliye Kararları, Ankara 1989, s. 84.

Bıyıklıoğlu, Tevfik; Atatürk Anadolu'da (1919-1921), 1, İstanbul 1981, s. 216.

Bıyıklıoğlu, Tevfik; Trakya'da Millî Mücadele, I. Cilt, Ankara 1992, s. XX + 66.

Bıyıklıoğlu, Tevfik; Trakya'da Millî Mücadele, II. Cilt, Vesikalar, Resimler, Plân Ve Haritalar, Ankara 1992, s. XVIII+ 106 + 48 Fotoğraf + 488 Vesika + 8 Harita Ve Kroki.

Büyük Taarruz 70.nci Yıl Armağanı, Ankara 1992, s. VI + 386.

Çalık, Ramazanlık; Alman Basınında Millî Mücadele Ve Mustafa Kemal Paşa (1919-1923), Ankara 2004, s. 343.

Dayı, Esin; Nazilli Kongreleri (1919), Erzurum 1998, s. 232.

Denizli, Ali; Kore Harbi'nde Türk Tugayları, Ankara 1994, s. 232.

Duru, Orhan; Amerikan Gizli Belgeleriyle Türkiye'nin Kurtuluş Yılları, İstanbul 2001, s. 260.

Eroğlu, Hamza; Atatürk Ve Cumhuriyet, Ankara 1998, s. VIII + 166.

Erol, Mine; Türkiye'de Amerika Mandası Meselesi (1919-1920), Giresun 1972, s. 164.

Esengin, Kenan; Millî Mücadele'de İç Ayaklanmalar, İstanbul 1975, s. 252.

Gökbilgin, M. Tayyib; Millî Mücadele Başlarken, Mondros Mütarekesinden Sivas Kongresi'ne Birinci Kitap, Ankara 1959, s. VIII + 195.

Gökbilgin, M. Tayyib; Millî Mücadele Başlarken, Sivas Kongresi'nden Büyük Millet Meclisi'nin Açılmasına (4 Eylül 1919-23 Nisan 1920), İkinci Kitap, Ankara 1965, s. XI + 440.

- Görgülü, İsmet; On Yıllık Harbin Kadrosu, 1912-1922, Balkan-Birinci Dünya Ve İstiklâl Harbi, Ankara 1993, s. 360 + 30 Kroki.
- Güner, Zekâî; Millî Mücadele Başlarken (Basın, Siyasî Partiler, Cemiyetler), Ankara 1999, s. XII + 255.
- İğdemir, Uluğ; Heyet-i Temsiliye Tutanakları, Ankara 1989, s. 182.
- İlgürel, Mücteba; Millî Mücadele'de Balıkesir Kongreleri, İstanbul 1999, s. 354.
- İncedayı, Cevdet Kerim; İstiklâl Harbi (Garp Cephesi), Haz. Muhammet Safi, İstanbul 2007, s. 282 + 32 Kroki Harita.
- İngiliz Belgelerinde Lozan Barış Konferansı (1922-1923), C. I (3 Eylül-20 Kasım 1922), Haz. Mim Kemâl Öke, İstanbul 1982, s. (1-320).
- İngiliz Belgelerinde Lozan Barış Konferansı (1922-1923), C. II (20 Kasım 1922-22 Nisan 1923), Haz. Mim Kemâl Öke, İstanbul 1984, s. (321-688).
- Jaeschke, Gotthard; Kurtuluş Savaşı İle İlgili İngiliz Belgeleri, Çev. Cemal Köprülü, Ankara 1971, s. 316.
- Jaeschke, Gotthard; Türkiye Kronolojisi (1938-1945), Çev. Gülayşe Koçak, Ankara 1990, s. 150.
- Karabekir, Kâzım; İstiklâl Harbimiz, İstanbul 1960, s. 1172 + 44 Belge.
- Karaca, Taha Niyazi; Son Osmanlı Meclis-i Mebusan Seçimleri, Ankara 2004, s. XXVI + 366 + 8 Ek.
- Karakuş, Erdoğan; İngiliz Belgelerinde İkinci Dünya Savaşı Öncesi Türk-İngiliz İlişkileri (1938-1939), Ankara 1983, s. VIII + 216.
- Kasalak, Kadir; Millî Mücadele'de Manda Ve Himaye Meselesi, Ankara 1993, s. 200.
- Kerman, Zeynep; Belçika Temsilciliği Vesikalarına Göre Millî Mücadele, İstanbul 1982, s. 54 + 102 Belge.
- Kılıç, Mehmet; Amasya Gelencesi Ve Protokolü, Ankara 2004, s. X + 150.
- Kırzioğlu, M. Fahrettin; Bütünüyle Erzurum Kongresi, Ankara 1993, s. 232.
- Koçak, Cemil; Türkiye'de Millî Şef Dönemi (1938-1945), Dönemin İç Ve Dış Politikası Üzerine Bir Araştırma, C. 1, İstanbul 1996, s. 726.
- Koçak, Cemil; Türkiye'de Millî Şef Dönemi (1938-1945), Dönemin İç Ve Dış Politikası Üzerine Bir Araştırma, C. 1, İstanbul 1996, s. 726.
- Komintern Belgelerinde Türkiye Kurtuluş Savaşı, Der. Emre Adıgüzel, Çev. Fatma Mercan, Ankara 1985, s. 174.
- Konukçu, Enver; Alaşehir Kongresi (16-25 Ağustos 1919), Ankara 2000, s. XII + 302.
- Lewis, Bernard; The Emergence of Modern Turkey, London 1968, p. 524 + VI.
- Mazıcı, Nurşen; Celâl Bayar, Başbakanlık Dönemi (1937-1939), İstanbul 1996, s. 272.
- Mango, Andrew; Turkey, London 1968, p. 192.
- Melek, Abdurrahman; Hatay Nasıl Kurtuldu, Ankara 1991, s. VIII + 88 + 8 Ek.
- Metinsoy, Murat; İkinci Dünya Savaşı'nda Türkiye, Savaş Ve Gündelik Yaşam, İstanbul 2007, s. 472.
- Müderrişoğlu, Alptekin; Sakarya, 1, Yunan'ın Ankara'ya Yaklaştığı Günler, İstanbul 2007, s. 302.
- Müderrişoğlu, Alptekin; Sakarya, 2, Ankara Önlerindeki Uzun Savaşma, İstanbul 2007, s. 398.
- Müderrişoğlu, Alptekin; Kurtuluş Savaşı'nın Malî Kaynakları, Ankara 1974, s. 574.
- Özalp, Kâzım; Millî Mücadele (1919-1922), C. I, Ankara 1971, s. 270.
- Özalp, Kâzım; Millî Mücadele (1919-1922), C. II, Belgeler, Ankara 1989, s. 212.
- Öztürk, İbrahim Sadi; Sevr Antlaşması, Tam Metin, 433 Madde, Mondros Ve Lozan Ekleriyle, Ankara 2007, s. 374.
- Parker, M.P.-Charles Smith; Modern Turkey, London 1940, p. XII + 259.

- Sarıncay, Yusuf; Türkiye'nin Batı İttifakına Yönelişi Ve NATO'ya Girişi, Ankara 1988, s. VIII + 120.
80. Yıl, Atatürk'ün Samsun'a Çıkışı Ve Kurtuluş Savaşı'nın Başlatılmasına Dair Belgeler (1919-1999), Ankara 1999, s. 408.
- Sofuoğlu, Adnan; Kuvâ-yı Milliye Döneminde Kuzeypatı Anadolu, 1919-1921, Ankara 1994, s. 468 + 16 Ek.
- Sonyel, Salâhi R.; Kurtuluş Savaşı Günlerinde İngiliz İstihbarat Servisi'nin Türkiye'deki Eylemleri, Ankara 1995, s. XVIII + 374.
- Sonyel, Salâhi R.; Gizli Belgelerle Lozan Konferansı'nın Perde Arkası, Ankara 2006, s. XIV + 256.
- Su, Kâmil; Sevr Antlaşması Ve Aydın (İzmir) Vilâyeti, Ankara 1981, s. 68.
- Şamşutdinov, A. M.; Mondros'tan Lozan'a Türkiye Ulusal Kurtuluş Savaşı Tarihi, 1918-1923, Çev. Ataol Behramoğlu, İstanbul 1999, s. 368.
- Şapolyo, E. Behnan; Kemal Atatürk Ve Millî Mücadele Tarihi, İstanbul 1958, s. 624.
- Şapolyo, E. Behnan; Kuvayı Milliye Tarihi, Gerilla, Ankara 1957, s. 224.
- Tevetoğlu, Fethi; Millî Mücadele Yıllarındaki Kuruluşlar, Ankara 1988, s. 284.
- Tevetoğlu, Fethi; Atatürk'le Samsun'a Çıkanlar, Ankara 1971, s. 300.
- Turan, Mustafa; Millî Mücadele'de İşgallerin Kabulü, Reddi Ve Siyasî Çözüm Arayışları (30 Ekim 1918-20 Ekim 1921), Afyon 1998, s. 212.
- Türk İstiklâl Harbi I, Mondros Mütarekesi Ve Tatbikatı, Ankara 1962, s. 234.
- Türkiye Cumhuriyeti 80. Yıl Kronolojisi, Ankara 2004, s. X + 698.
- Türkmen, Zekeriya; Mütareke Döneminde Ordunun Durumu Ve Yeniden Yapılanması (1918-1920), Ankara 2001, s. 386.
- Ural, Selçuk; Mondros Mütarekesi Ve Doğu Vilayetleri, İstanbul 2008, s. 425.
- Yeşil, Ahmet; Türkiye'de Çok Partili Hayata Geçiş, Ankara 1988, s. 188.

Haklar (Rights): (Telif ve kullanım hakları ile ilgili bilgiler.)		
5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca hazırlanan tüm içeriğin her türlü ortamda umuma arz yetkisi sınırsız süreyle Kültür Turizm Bakanlığına devredilmiştir. Bakanlık sonraki zamanlarda hazırlanan içerikle ilgili düzeltme, ekleme, silme veya yayından kaldırma hakkına sahiptir.		
Kaynağı Hazırlayan	Konu Editörü	Proje Yöneticisi
Prof. Dr. Abdulhaluk Mehmet ÇAY	Prof. Dr. Abdulhaluk Mehmet ÇAY	Prof. Dr. Hale KÜNÜÇEN

6.2.2.3. Heyet-i Temsiliye ve Sivas Genelgesi

Anahtar Kelimeler: Sivas Genelgesi, Heyet-i Temsiliye.

Sivas Kongresi'nde de bir Heyet-i Temsiliye seçildi. Mustafa Kemal Paşa'nın başkanlığında oluşan bu heyet 16 delegeden oluşmuştu. Hedefine adım adım yaklaşan Mustafa Kemal Paşa 13/14 Eylül günü bir genelge yayınladı.

Durumu önleyemeyen ve millet nazarında itibarını tamamen kaybeden Damad Ferid Paşa kabinesi düştü. 2 Ekim 1919 tarihinde Sadrazamlığa getirilen Ali Rıza Paşa yeni hükümeti kurdu. Millî Mücadele hareketine yakınlığı ile tanınan Sadrazam Ali Rıza Paşa ve hükümetinin ilk işi seçimlere gitmek ve Osmanlı Mebusan Meclisi'ni toplamak oldu. Yeni hükümet, Heyet-i Temsiliye başkanı Mustafa Kemal'le görüşmek üzere Bahriye Nazırı Salih Paşa'yı Amasya'ya gönderdi. Amasya Protokolü olarak geçen bu buluşma 20-22 Ekim 1919 tarihinde oldu. Mustafa Kemal Paşa bu protokolle, Erzurum ve Sivas kongresince alınmış olan kararları Salih Paşa'ya bildirdikten başka bu hususta prensip anlaşmasına varıldı. Böylece memleket içinde yeni seçimlerin yapılması hususunda ileri bir adım atılmış oldu.

Kaynak (Source):

- Ağaoğlu, Samet; Demokrat Parti'nin Doğuş Ve Yükseliş Sebepleri, Bir Soru, İstanbul 1972, s. 238.
- Akın, Rıdvan; TBMM Devleti (1920-1923), Birinci Meclis Döneminde Devlet Erkleri Ve İdare, İstanbul 2001, s. 448.
- Akşin, Sina; İstanbul Hükümetleri Ve Millî Mücadele, C. I, Mutlakiyete Dönüş (1918-1919), İstanbul 1998, s. 634.
- Akşin, Sina; İstanbul Hükümetleri Ve Millî Mücadele, C. I, Mutlakiyete Dönüş (1918-1919), İstanbul 1998, s. 634.
- Alpkaya, Faruk; Türkiye Cumhuriyeti'nin Kuruluşu (1923-1924), İstanbul 1998, s. 432.
- Apak, Rahmi; İstiklâl Savaşında Garp Cephesi Nasıl Kuruldu, Ankara 1990, s. 230.
- Aşkun, Vehbi Cem; Sivas Kongresi, İstanbul 1963, s. 192.
- Aydın, Sıtkı; Güneybatı Anadolu'da Kuvâ-yı Millîye Hareketi, Ankara 1990, s. 434.
- Baykal, Bekir Sıtkı; Erzurum Kongresi İle İlgili Belgeler, Ankara 1969, s. VI + 64.
- Baykal, Bekir Sıtkı; Heyet-i Temsiliye Kararları, Ankara 1989, s. 84.
- Bıyıklıoğlu, Tevfik; Atatürk Anadolu'da (1919-1921), 1, İstanbul 1981, s. 216.
- Bıyıklıoğlu, Tevfik; Trakya'da Millî Mücadele, I. Cilt, Ankara 1992, s. XX + 66.
- Bıyıklıoğlu, Tevfik; Trakya'da Millî Mücadele, II. Cilt, Vesikalar, Resimler, Plân Ve Haritalar, Ankara 1992, s. XVIII+ 106 + 48 Fotoğraf + 488 Vesika + 8 Harita Ve Kroki.
- Büyük Taarruz 70.nci Yıl Armağanı, Ankara 1992, s. VI + 386.
- Çalık, Ramazanlık; Alman Basınında Millî Mücadele Ve Mustafa Kemal Paşa (1919-1923), Ankara 2004, s. 343.
- Dayı, Esin; Nazilli Kongreleri (1919), Erzurum 1998, s. 232.
- Denizli, Ali; Kore Harbi'nde Türk Tuğayları, Ankara 1994, s. 232.
- Duru, Orhan; Amerikan Gizli Belgeleriyle Türkiye'nin Kurtuluş Yılları, İstanbul 2001, s. 260.
- Eroğlu, Hamza; Atatürk Ve Cumhuriyet, Ankara 1998, s. VIII + 166.
- Erol, Mine; Türkiye'de Amerika Mandası Meselesi (1919-1920), Giresun 1972, s. 164.
- Esengin, Kenan; Millî Mücadele'de İç Ayaklanmalar, İstanbul 1975, s. 252.
- Gökbilgin, M. Tayyib; Millî Mücadele Başlarken, Mondros Mütarekesinden Sivas Kongresi'ne Birinci Kitap, Ankara 1959, s. VIII + 195.

- Gökbilgin, M. Tayyib; Millî Mücadele Başlarken, Sivas Kongresi'nden Büyük Millet Meclisi'nin Açılmasına (4 Eylül 1919-23 Nisan 1920), İkinci Kitap, Ankara 1965, s. XI + 440.
- Görgülü, İsmet; On Yıllık Harbin Kadrosu, 1912-1922, Balkan-Birinci Dünya Ve İstiklâl Harbi, Ankara 1993, s. 360 + 30 Kroki.
- Güner, Zekâî; Millî Mücadele Başlarken (Basın, Siyasî Partiler, Cemiyetler), Ankara 1999, s. XII + 255.
- İğdemir, Uluğ; Heyet-i Temsiliye Tutanakları, Ankara 1989, s. 182.
- İlgürel, Mücteba; Millî Mücadele'de Balıkesir Kongreleri, İstanbul 1999, s. 354.
- İncedayı, Cevdet Kerim; İstiklâl Harbi (Garp Cephesi), Haz. Muhammet Safi, İstanbul 2007, s. 282 + 32 Kroki Harita.
- İngiliz Belgelerinde Lozan Barış Konferansı (1922-1923), C. I (3 Eylül-20 Kasım 1922), Haz. Mim Kemâl Öke, İstanbul 1982, s. (1-320).
- İngiliz Belgelerinde Lozan Barış Konferansı (1922-1923), C. II (20 Kasım 1922-22 Nisan 1923), Haz. Mim Kemâl Öke, İstanbul 1984, s. (321-688).
- Jaeschke, Gotthard; Kurtuluş Savaşı İle İlgili İngiliz Belgeleri, Çev. Cemal Köprülü, Ankara 1971, s. 316.
- Jaeschke, Gotthard; Türkiye Kronolojisi (1938-1945), Çev. Gülayşe Koçak, Ankara 1990, s. 150.
- Karabekir, Kâzım; İstiklâl Harbimiz, İstanbul 1960, s. 1172 + 44 Belge.
- Karaca, Taha Niyazi; Son Osmanlı Meclis-i Mebusan Seçimleri, Ankara 2004, s. XXVI + 366 + 8 Ek.
- Karakuş, Erdoğan; İngiliz Belgelerinde İkinci Dünya Savaşı Öncesi Türk-İngiliz İlişkileri (1938-1939), Ankara 1983, s. VIII + 216.
- Kasalak, Kadir; Millî Mücadele'de Manda Ve Himaye Meselesi, Ankara 1993, s. 200.
- Kerman, Zeynep; Belçika Temsilciliği Vesikalarına Göre Millî Mücadele, İstanbul 1982, s. 54 + 102 Belge.
- Kılıç, Mehmet; Amasya Gelengesi Ve Protokolü, Ankara 2004, s. X + 150.
- Kırzioğlu, M. Fahrettin; Bütünüyle Erzurum Kongresi, Ankara 1993, s. 232.
- Koçak, Cemil; Türkiye'de Millî Şef Dönemi (1938-1945), Dönemin İç Ve Dış Politikası Üzerine Bir Araştırma, C. 1, İstanbul 1996, s. 726.
- Koçak, Cemil; Türkiye'de Millî Şef Dönemi (1938-1945), Dönemin İç Ve Dış Politikası Üzerine Bir Araştırma, C. 1, İstanbul 1996, s. 726.
- Komintern Belgelerinde Türkiye Kurtuluş Savaşı, Der. Emre Adıgüzel, Çev. Fatma Mercan, Ankara 1985, s. 174.
- Konukçu, Enver; Alaşehir Kongresi (16-25 Ağustos 1919), Ankara 2000, s. XII + 302.
- Lewis, Bernard; The Emergence of Modern Turkey, London 1968, p. 524 + VI.
- Mazıcı, Nurşen; Celâl Bayar, Başbakanlık Dönemi (1937-1939), İstanbul 1996, s. 272.
- Mango, Andrew; Turkey, London 1968, p. 192.
- Melek, Abdurrahman; Hatay Nasıl Kurtuldu, Ankara 1991, s. VIII + 88 + 8 Ek.
- Metinsoy, Murat; İkinci Dünya Savaşı'nda Türkiye, Savaş Ve Gündelik Yaşam, İstanbul 2007, s. 472.
- Müderrişoğlu, Alptekin; Sakarya, 1, Yunan'ın Ankara'ya Yaklaştığı Günler, İstanbul 2007, s. 302.
- Müderrişoğlu, Alptekin; Sakarya, 2, Ankara Önlerindeki Uzun Savaşma, İstanbul 2007, s. 398.
- Müderrişoğlu, Alptekin; Kurtuluş Savaşı'nın Malî Kaynakları, Ankara 1974, s. 574.
- Özalp, Kâzım; Millî Mücadele (1919-1922), C. I, Ankara 1971, s. 270.
- Özalp, Kâzım; Millî Mücadele (1919-1922), C. II, Belgeler, Ankara 1989, s. 212.

- Öztürk, İbrahim Sadi; Sevr Antlaşması, Tam Metin, 433 Madde, Mondros Ve Lozan Ekleriyle, Ankara 2007, s. 374.
- Parker, M.P.-Charles Smith; Modern Turkey, London 1940, p. XII + 259.
- Sarınay, Yusuf; Türkiye'nin Batı İttifakına Yönelişi Ve NATO'ya Girişi, Ankara 1988, s. VIII + 120.
80. Yıl, Atatürk'ün Samsun'a Çıkışı Ve Kurtuluş Savaşı'nın Başlatılmasına Dair Belgeler (1919-1999), Ankara 1999, s. 408.
- Sofuoğlu, Adnan; Kuvâ-yı Millîye Döneminde Kuzeypatı Anadolu, 1919-1921, Ankara 1994, s. 468 + 16 Ek.
- Sonyel, Salâhi R.; Kurtuluş Savaşı Günlerinde İngiliz İstihbarat Servisi'nin Türkiye'deki Eylemleri, Ankara 1995, s. XVIII + 374.
- Sonyel, Salâhi R.; Gizli Belgelerle Lozan Konferansı'nın Perde Arkası, Ankara 2006, s. XIV + 256.
- Su, Kâmil; Sevr Antlaşması Ve Aydın (İzmir) Vilâyeti, Ankara 1981, s. 68.
- Şamşutdinov, A. M.; Mondros'tan Lozan'a Türkiye Ulusal Kurtuluş Savaşı Tarihi, 1918-1923, Çev. Ataol Behramoğlu, İstanbul 1999, s. 368.
- Şapolyo, E. Behnan; Kemal Atatürk Ve Millî Mücadele Tarihi, İstanbul 1958, s. 624.
- Şapolyo, E. Behnan; Kuvayı Millîye Tarihi, Gerilla, Ankara 1957, s. 224.
- Tevetoğlu, Fethi; Millî Mücadele Yıllarındaki Kuruluşlar, Ankara 1988, s. 284.
- Tevetoğlu, Fethi; Atatürk'le Samsun'a Çıkanlar, Ankara 1971, s. 300.
- Turan, Mustafa; Millî Mücadele'de İşgallerin Kabulü, Reddi Ve Siyasî Çözüm Arayışları (30 Ekim 1918-20 Ekim 1921), Afyon 1998, s. 212.
- Türk İstiklâl Harbi I, Mondros Mütarekesi Ve Tatbikatı, Ankara 1962, s. 234.
- Türkiye Cumhuriyeti 80. Yıl Kronolojisi, Ankara 2004, s. X + 698.
- Türkmen, Zekeriya; Mütareke Döneminde Ordunun Durumu Ve Yeniden Yapılanması (1918-1920), Ankara 2001, s. 386.
- Ural, Selçuk; Mondros Mütarekesi Ve Doğu Vilayetleri, İstanbul 2008, s. 425.
- Yeşil, Ahmet; Türkiye'de Çok Partili Hayata Geçiş, Ankara 1988, s. 188.

Kültür Portalı

Haklar (Rights): (Telif ve kullanım hakları ile ilgili bilgiler.)		
5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca hazırlanan tüm içeriğin her türlü ortamda umuma arz yetkisi sınırsız süreyle Kültür Turizm Bakanlığına devredilmiştir. Bakanlık sonraki zamanlarda hazırlanan içerikle ilgili düzeltme, ekleme, silme veya yayından kaldırma hakkına sahiptir.		
Kaynağı Hazırlayan	Konu Editörü	Proje Yöneticisi
Prof. Dr. Abdulhaluk Mehmet ÇAY	Prof. Dr. Abdulhaluk Mehmet ÇAY	Prof. Dr. Hale KÜNÜÇEN

6.2.2.4. Batı Anadolu Kongreleri

Anahtar Kelimeler: Balıkesir Kongresi, Nazilli Kongresi, Alaşehir Kongresi.

İzmir'in Yunanlılar tarafından işgaliyle Ege'de istiklâl savaşı fiilen başlamıştır. Yunan işgali karşısında bölgede genel seferberlik ilân edilerek düşmana karşı kuvvetli bir milis kuvveti kurulmaya çalışıldı. Denizlili millî mücadeleler aynen Sivas'taki Mustafa Kemal Paşa ve arkadaşları gibi düşünüyorlardı. Fakat Ege'de Mustafa Kemal gibi bir liderin olmayışı işlerin tam düzenli olarak yürütülmemesinin tek sebebi idi. 26 Haziran 1919 tarihinde başlayan I. Balıkesir Kongresi Hacim Muhittin Efendi'nin başkanlığında çalışmalarına başlamıştı. Üç gün sonra kongre hiçbir parti ve politika yolu izlemeden yalnızca Yunanlılar'ı memleketten çıkartmak amacıyla Hareket-i Milliye Redd-i İlhak Cemiyeti adıyla bir cemiyet kurdular. Bölgenin millî mücadele çabalarının birleştirilmesi ve bunu yönetmek üzere 16 kişilik bir "Heyet-i Merkeziye" oluşturulmuştu.

4 Ağustos 1919 tarihinde yapılan I. Nazilli Kongresi'ni takiben toplanan 16/25 Ağustos tarihindeki Alaşehir Kongresi ise Ege'deki millî mücadele hususunda atılan önemli bir adımdı.

Kaynak (Source):

Ağaoğlu, Samet; Demokrat Parti'nin Doğuş Ve Yükseliş Sebepleri, Bir Soru, İstanbul 1972, s. 238.

Akın, Rıdvan; TBMM Devleti (1920-1923), Birinci Meclis Döneminde Devlet Erkları Ve İdare, İstanbul 2001, s. 448.

Akşin, Sina; İstanbul Hükümetleri Ve Millî Mücadele, C. I, Mutlakiyete Dönüş (1918-1919), İstanbul 1998, s. 634.

Akşin, Sina; İstanbul Hükümetleri Ve Millî Mücadele, C. I, Mutlakiyete Dönüş (1918-1919), İstanbul 1998, s. 634.

Alpkaya, Faruk; Türkiye Cumhuriyeti'nin Kuruluşu (1923-1924), İstanbul 1998, s. 432.

Apak, Rahmi; İstiklâl Savaşında Garp Cephesi Nasıl Kuruldu, Ankara 1990, s. 230.

Aşkun, Vehbi Cem; Sivas Kongresi, İstanbul 1963, s. 192.

Aydın, Sıtkı; Güneybatı Anadolu'da Kuvâ-yı Millîye Hareketi, Ankara 1990, s. 434.

Baykal, Bekir Sıtkı; Erzurum Kongresi İle İlgili Belgeler, Ankara 1969, s. VI + 64.

Baykal, Bekir Sıtkı; Heyet-i Temsiliye Kararları, Ankara 1989, s. 84.

Bıyıklıoğlu, Tevfik; Atatürk Anadolu'da (1919-1921), 1, İstanbul 1981, s. 216.

Bıyıklıoğlu, Tevfik; Trakya'da Millî Mücadele, I. Cilt, Ankara 1992, s. XX + 66.

Bıyıklıoğlu, Tevfik; Trakya'da Millî Mücadele, II. Cilt, Vesikalar, Resimler, Plân Ve Haritalar, Ankara 1992, s. XVIII+ 106 + 48 Fotoğraf + 488 Vesika + 8 Harita Ve Kroki.

Büyük Taarruz 70.nci Yıl Armağanı, Ankara 1992, s. VI + 386.

Çalık, Ramazanlık; Alman Basınında Millî Mücadele Ve Mustafa Kemal Paşa (1919-1923), Ankara 2004, s. 343.

Dayı, Esin; Nazilli Kongreleri (1919), Erzurum 1998, s. 232.

Denizli, Ali; Kore Harbi'nde Türk Tugayları, Ankara 1994, s. 232.

Duru, Orhan; Amerikan Gizli Belgeleriyle Türkiye'nin Kurtuluş Yılları, İstanbul 2001, s. 260.

Eroğlu, Hamza; Atatürk Ve Cumhuriyet, Ankara 1998, s. VIII + 166.

Erol, Mine; Türkiye'de Amerika Mandası Meselesi (1919-1920), Giresun 1972, s. 164.

Esengin, Kenan; Millî Mücadele'de İç Ayaklanmalar, İstanbul 1975, s. 252.

Gökbilgin, M. Tayyib; Millî Mücadele Başlarken, Mondros Mütarekesinden Sivas Kongresi'ne Birinci Kitap, Ankara 1959, s. VIII + 195.

- Gökbilgin, M. Tayyib; Millî Mücadele Başlarken, Sivas Kongresi'nden Büyük Millet Meclisi'nin Açılmasına (4 Eylül 1919-23 Nisan 1920), İkinci Kitap, Ankara 1965, s. XI + 440.
- Görgülü, İsmet; On Yıllık Harbin Kadrosu, 1912-1922, Balkan-Birinci Dünya Ve İstiklâl Harbi, Ankara 1993, s. 360 + 30 Kroki.
- Güner, Zekâî; Millî Mücadele Başlarken (Basın, Siyasî Partiler, Cemiyetler), Ankara 1999, s. XII + 255.
- İğdemir, Uluğ; Heyet-i Temsiliye Tutanakları, Ankara 1989, s. 182.
- İlgürel, Mücteba; Millî Mücadele'de Balıkesir Kongreleri, İstanbul 1999, s. 354.
- İncedayı, Cevdet Kerim; İstiklâl Harbi (Garp Cephesi), Haz. Muhammet Safi, İstanbul 2007, s. 282 + 32 Kroki Harita.
- İngiliz Belgelerinde Lozan Barış Konferansı (1922-1923), C. I (3 Eylül-20 Kasım 1922), Haz. Mim Kemâl Öke, İstanbul 1982, s. (1-320).
- İngiliz Belgelerinde Lozan Barış Konferansı (1922-1923), C. II (20 Kasım 1922-22 Nisan 1923), Haz. Mim Kemâl Öke, İstanbul 1984, s. (321-688).
- Jaeschke, Gotthard; Kurtuluş Savaşı İle İlgili İngiliz Belgeleri, Çev. Cemal Köprülü, Ankara 1971, s. 316.
- Jaeschke, Gotthard; Türkiye Kronolojisi (1938-1945), Çev. Gülayşe Koçak, Ankara 1990, s. 150.
- Karabekir, Kâzım; İstiklâl Harbimiz, İstanbul 1960, s. 1172 + 44 Belge.
- Karaca, Taha Niyazi; Son Osmanlı Meclis-i Mebusan Seçimleri, Ankara 2004, s. XXVI + 366 + 8 Ek.
- Karakuş, Erdoğan; İngiliz Belgelerinde İkinci Dünya Savaşı Öncesi Türk-İngiliz İlişkileri (1938-1939), Ankara 1983, s. VIII + 216.
- Kasalak, Kadir; Millî Mücadele'de Manda Ve Himaye Meselesi, Ankara 1993, s. 200.
- Kerman, Zeynep; Belçika Temsilciliği Vesikalarına Göre Millî Mücadele, İstanbul 1982, s. 54 + 102 Belge.
- Kılıç, Mehmet; Amasya Gelengesi Ve Protokolü, Ankara 2004, s. X + 150.
- Kırzioğlu, M. Fahrettin; Bütünüyle Erzurum Kongresi, Ankara 1993, s. 232.
- Koçak, Cemil; Türkiye'de Millî Şef Dönemi (1938-1945), Dönemin İç Ve Dış Politikası Üzerine Bir Araştırma, C. 1, İstanbul 1996, s. 726.
- Koçak, Cemil; Türkiye'de Millî Şef Dönemi (1938-1945), Dönemin İç Ve Dış Politikası Üzerine Bir Araştırma, C. 1, İstanbul 1996, s. 726.
- Komintern Belgelerinde Türkiye Kurtuluş Savaşı, Der. Emre Adıgüzel, Çev. Fatma Mercan, Ankara 1985, s. 174.
- Konukçu, Enver; Alaşehir Kongresi (16-25 Ağustos 1919), Ankara 2000, s. XII + 302.
- Lewis, Bernard; The Emergence of Modern Turkey, London 1968, p. 524 + VI.
- Mazıcı, Nurşen; Celâl Bayar, Başbakanlık Dönemi (1937-1939), İstanbul 1996, s. 272.
- Mango, Andrew; Turkey, London 1968, p. 192.
- Melek, Abdurrahman; Hatay Nasıl Kurtuldu, Ankara 1991, s. VIII + 88 + 8 Ek.
- Metinsoy, Murat; İkinci Dünya Savaşı'nda Türkiye, Savaş Ve Gündelik Yaşam, İstanbul 2007, s. 472.
- Müderrişoğlu, Alptekin; Sakarya, 1, Yunan'ın Ankara'ya Yaklaştığı Günler, İstanbul 2007, s. 302.
- Müderrişoğlu, Alptekin; Sakarya, 2, Ankara Önlerindeki Uzun Savaşma, İstanbul 2007, s. 398.
- Müderrişoğlu, Alptekin; Kurtuluş Savaşı'nın Malî Kaynakları, Ankara 1974, s. 574.
- Özalp, Kâzım; Millî Mücadele (1919-1922), C. I, Ankara 1971, s. 270.
- Özalp, Kâzım; Millî Mücadele (1919-1922), C. II, Belgeler, Ankara 1989, s. 212.

- Öztürk, İbrahim Sadi; Sevr Antlaşması, Tam Metin, 433 Madde, Mondros Ve Lozan Ekleriyle, Ankara 2007, s. 374.
- Parker, M.P.-Charles Smith; Modern Turkey, London 1940, p. XII + 259.
- Sarınay, Yusuf; Türkiye'nin Batı İttifakına Yönelişi Ve NATO'ya Girişi, Ankara 1988, s. VIII + 120.
80. Yıl, Atatürk'ün Samsun'a Çıkışı Ve Kurtuluş Savaşı'nın Başlatılmasına Dair Belgeler (1919-1999), Ankara 1999, s. 408.
- Sofuoğlu, Adnan; Kuvâ-yı Millîye Döneminde Kuzeypatı Anadolu, 1919-1921, Ankara 1994, s. 468 + 16 Ek.
- Sonyel, Salâhi R.; Kurtuluş Savaşı Günlerinde İngiliz İstihbarat Servisi'nin Türkiye'deki Eylemleri, Ankara 1995, s. XVIII + 374.
- Sonyel, Salâhi R.; Gizli Belgelerle Lozan Konferansı'nın Perde Arkası, Ankara 2006, s. XIV + 256.
- Su, Kâmil; Sevr Antlaşması Ve Aydın (İzmir) Vilâyeti, Ankara 1981, s. 68.
- Şamşutdinov, A. M.; Mondros'tan Lozan'a Türkiye Ulusal Kurtuluş Savaşı Tarihi, 1918-1923, Çev. Ataol Behramoğlu, İstanbul 1999, s. 368.
- Şapolyo, E. Behnan; Kemal Atatürk Ve Millî Mücadele Tarihi, İstanbul 1958, s. 624.
- Şapolyo, E. Behnan; Kuvayı Milliye Tarihi, Gerilla, Ankara 1957, s. 224.
- Tevetoğlu, Fethi; Millî Mücadele Yıllarındaki Kuruluşlar, Ankara 1988, s. 284.
- Tevetoğlu, Fethi; Atatürk'le Samsun'a Çıkanlar, Ankara 1971, s. 300.
- Turan, Mustafa; Millî Mücadele'de İşgallerin Kabulü, Reddi Ve Siyasî Çözüm Arayışları (30 Ekim 1918-20 Ekim 1921), Afyon 1998, s. 212.
- Türk İstiklâl Harbi I, Mondros Mütarekesi Ve Tatbikatı, Ankara 1962, s. 234.
- Türkiye Cumhuriyeti 80. Yıl Kronolojisi, Ankara 2004, s. X + 698.
- Türkmen, Zekeriya; Mütareke Döneminde Ordunun Durumu Ve Yeniden Yapılanması (1918-1920), Ankara 2001, s. 386.
- Ural, Selçuk; Mondros Mütarekesi Ve Doğu Vilayetleri, İstanbul 2008, s. 425.
- Yeşil, Ahmet; Türkiye'de Çok Partili Hayata Geçiş, Ankara 1988, s. 188.

Kültür Portalı

Haklar (Rights): (Telif ve kullanım hakları ile ilgili bilgiler.)		
5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca hazırlanan tüm içeriğin her türlü ortamda umuma arz yetkisi sınırsız süreyle Kültür Turizm Bakanlığına devredilmiştir. Bakanlık sonraki zamanlarda hazırlanan içerikle ilgili düzeltme, ekleme, silme veya yayından kaldırma hakkına sahiptir.		
Kaynağı Hazırlayan	Konu Editörü	Proje Yöneticisi
Prof. Dr. Abdulhaluk Mehmet ÇAY	Prof. Dr. Abdulhaluk Mehmet ÇAY	Prof. Dr. Hale KÜNÜÇEN